

nt

naš tednik

LETNIK XXVII — Štev. 3 16. januarja 1975 Cena 2.50 šil.

Graški klub pri SZDL Slovenije

Na obisku pri SZDL Slovenije je bila te dni delegacija novoustanovljenega Kluba slovenskih študentov v Gradcu pod vodstvom predsednika Janka Kulmeža.

V kratkem pa bo spet nastopal na Koroškem znani pevski zbor graških študentov, ki je prav tako vključen v Klub graških študentov.

„nt“ je obiskal Ignaca Domeja

(stran 3)

Dr. Pavel Apovnik odgovarja na izjavo Bacherja o manjšini

Z ozirom na izjavo, ki jo je podal glavni kandidat ÖVP za deželno-zbornske volitve, namestnik deželnega glavarja Herbert Bacher, dne 8. januarja, na okrajni konferenci ÖVP v Beljaku, vsled katere se sme pričakovati od sodržavljanov, ki se priznavajo k slovenskemu narodu, predvsem pa od njih voditeljev nepridržen „Ja“ k nedeljeni Koroški in k svobodi Avstrije, ugotavlja glavni kandidat Koroške enotne liste (KEL) dr. Pavel Apovnik:

„Ta izjava ni nič drugega kot poizkus, napraviti izpolnitev manjšinskih pravic odvisno od subjektivnega in dvomljivega presojanja

lojalnosti koroških Slovencev po večinskem prebivalstvu. Jasen „Ja“ k enoti Koroške pride jasno k izrazu z oznako „Koroška enotna lista (KEL)“. Najbolj prepričljivo priznanje h Koroški in k svobodi Avstrije pa leži v neosporavani izpolnitvi naših državljskih dolžnosti ter v naši zahtevi po popolni izpolnitvi državne pogodbe iz leta 1955, na kateri sloni suverenost in svoboda republike Avstrije. V nasprotju s tem pa pogrešamo jasen „Ja“ v deželnem zboru zastopanih strank k obveznostim iz državne pogodbe.“

Namesto uvodnika:

Deželni glavar se hoče zoperstaviti doslednji uresničitvi člena 7!

Wagnerjeva kolednica

„...meddržavna kriza med Beogradom in Dunajem v volilnem letu 1975 je v resnici predvsem avstrijska: latentno vprašanje verodostojnosti (avstrijskih) politikov, usmerjenih zgolj na lovljenje glasov, ki sleherni dan zane-marjajo osnovna pravila humane demokracije.“

To ugotavlja, da ne bo kakšnih očitkov o tem, kdo se na avstrijske, ali v tem posebnem primeru, na koroške zadeve kaj razume, avstrijski novinar.

Ne bomo ponavljali dobro znanih reči — tako dobro znanih, da odmevajo že daleč čez naše in čez avstrijske meje — čeprav jih ponekod še ne razumejo docela. Toda počasi bodo morda — kot že mariskateri v Avstriji — tudi drugod dojel nesmisel v avstrijskem tisku, ki mu menda nihče ne more nič predpisovati in nič prepovedovati, skrbno utrjevano shemo o vzrokih in povodih naših svaj: a) Jugoslovani vidijo strahove, kjer jih ni; b) dirigirani tisk Jugoslavije riše na svoj balkanski mozaik grozljive hudiče iz tujine, da bi spodbudil ljudstvo k budnosti, enotnosti, pokorščini in bolj prizadevni gradnji socializma.

Da, ko smo že pri kolednicah. Minuli četrtek je bila na avstrijski televiziji oddaja s Koroškega: „...in tako pojejo“. In res so peli, same lepe koroške viže — ampak samo nemške. Ena je bila brez besedila, pevci so jo samo mrmrali: „la, la, la, la“. To je bila slovenska, nemškega besedila pa nima...

Kako, da organizatorji oddaje niso pomislili na tistih toliko in toliko slovenskih pevskih zborov, ki jih ob vseh drugih dosežkih koroških Slovencev tako izčrpno navaja zadnja avstrijska nota in enega povabili zraven? Saj pravi vendar deželni oče Koroške, da je treba, „vse Korošce, naj govorijo katerikoli jezik, enako stisniti k srcu...“ Toda, če prav razumemo, kar se dogaja, bi deželni glavar objemal le tiste Slovence, ki so pripravljeni maloumno brundati „la, la, la...“, čakati na dobro voljo oblastnikov in tiho oddati glas za SPÖ.

Edinega Slovenca pa, ki je bil do slej poslanec njegove stranke, je črtal s seznama kandidatov za prihodnje volitve, tiste, ki kanijo voliti slovenskega kandidata, pa je iz objema stranke odvrge. Njegov strankarski nasprotnik, toda partner v trojni zaroti zoper Slovence, šef ljudske stranke, je še jasnejši: „Od sodeželanov, ki se priznavajo k slovenstvu, zlasti pa od njihovih političnih voditeljev pričakujemo brezpogojni „da“ za nedeljeno Koroško in za svobodno Avstrijo!“ Tretji so še bolj neposredni: „Čuš, marš, čez Karavankel!“

„...v manjšinski politiki je možna le ena, od vseh državnotvornih strank izdelana in potrjena politika“, v kateri mora biti „intabulirano“ preštevanje. Drži, gospod deželni glavar? Tako ste rekli — po Arbeiter Zeitung — 7. januarja na volilnem zborovanju. Mislimo, da vam je poskal tudi dr. Feldner, saj ste ugodili poglavitni zahtevi Heimatdiensta. Slovence je treba „ožigosati“.

Vse to je lepo, črno na belem zapisano v svobodnem, demokratičnem, neodvisnem avstrijskem tisku, tudi tiste grde besede o repu med nogami. Od prve do zadnje črke. Le sklepi so naši in ti se strinjajo z avstrijskim komentatorjem.

In k takim kolednicam, gospod glavar, naj bi pripeval predsednik slovenske vlade?

Jaka ŠTULAR, Delo

L. Wagner: „Ich war immerhin ein hochgradiger Hitlerjunge“

Zvezo brambovcev in Heimatdienst vodijo pristaši SPÖ

„Je v volilnem boju dandanes res že vse dovoljeno?“, se bo vprašal vsak trezen Avstrijec, če se sooča z naravnost brezmejnimi snubljenjem rvajih glasov po večinskih strankah SPÖ in ÖVP.

Začelo se je s tem, da je šef ÖVP Bacher hotel posebno izjavo koroških Slovencev k nedeljni Koroški, nadaljevalo se s pismi kanclerju Kreiskemu, naj bi ugotavljanje manjšine izvedel čim prej. Če bi obstajala teoretična možnost, bi jo ÖVP hotela ime-

ti še pred deželno-zbornskimi volitvami, da bi si le mogla na svoj jopič obesiti zasluge za to ugotavljanje. Kaj bodo rekli k temu prizadeti, koroški Slovenci, to očitno nikogar ne briga. Volilni boj ÖVP se bije na hrbtu manjšine.

Vendar tisti, ki misli, da je to, kar

je izustil prepotentni in samozavestni „Bacher der Macher“, že višek propagandne gnojnice, se je motil ob koroški realnosti. Še bolj prepotentno se je oglašil šef socialistov, deželni glavar Wagner, ki je našel še bolj nacionalen ton: znani dunajski novinar Georg Novotny (Kronen-Zeitung) ga je povpraševal o volilnem boju in njegovih prognozah. Dobesedno mu je rekel Wagner:

„Bei der Landtagswahl kann man uns nicht mehr mit einem nationalen Slogan niederhauen wie bei der Gemeinderatswahl. In Wahrheit wird doch bei uns auch der Kameradschaftsbund und der Heimatdienst von Leuten geführt, die uns nahestehen. Ich meine, die SPÖ ist genug bestraft in der Minderheitenfrage. Und ich glaube, daß ich auch in nationalen Kreisen eine gewisse Wertschätzung finde. Ich war zwar kein Napola-Schüler, aber immerhin ein hochgradiger Hitlerjunge. Doch es besteht auch kein Zweifel, daß ich heute Sozialdemokrat bin.“

K že dvajset let neizpolnjenemu členu 7 avstrijske državne pogodbe pa je rekel Wagner na strankinem zborovanju v Rožekcu:

„Eines Tages wird der Staatsvertrag seine Erfüllung finden müssen, aber ich werde als Landeshauptmann nur solche Dinge zulassen, die hier zu verkräften sind.“

Ne samo Nowotny se je zgrozil ob teh izjavah. Član dunajskega parlamenta dr. Gradnegger je dejal še pred začetkom zborovanja: „Diesen Wahlkampf kann ein Wiener nicht verstehen, er ist nur auf Gefühl und Emotionen aufgebaut.“

Volilni boj SPÖ se bije na hrbtu manjšine. Morda so se zmenili z zastopniki ljudske stranke v pogodbi o volilnem boju tako. Na hrbtu majhnega se dajo lažje izvojevati drugi interenji konflikti, ker pač veliki mislijo, da se majhni tako ali tako ne zna braniti. In ker tako ÖVP kot tudi SPÖ računata po tistih zakonih formalne demokracije, kjer ima večina vedno prav in kjer večina vedno odloča. Na prstih sta si tako Wagner kot tudi Bacher izračunala, da je nemških nacionalistov več na Koroškem kot pa slovenskih glasov. In večino velja pridobiti pri naslednjih volitvah za vsako ceno. Tudi za ceno razbitega porcelana, če ga je na Koroškem sploh še kaj celega v manjšinskem vprašanju.

Tudi zunanjepolitično more taka demagogija postati nevarna in bumerang za bodočega deželnega glavarja; kot je včasih resnicoljubnost nevarna: Wagner je decidirano priznal,

- da je v ozadju nemško-nacionalnega Heimatdiensta tudi SPÖ,
- da kot višji hitlerjunge računa tudi na glasove nacionalistov — torej morajo obstajati na Koroškem še vedno prepričani nacisti, da morejo voliti Wagnerja,
- da bo kot deželni glavar dopustil izpolnitev člena 7 državne pogodbe le do tiste mere, katero more prisoditi Koroščem, se pravi, da hoče preprečiti izpolnitev državne pogodbe po duhu in črki.

V smislu tiskovnega zakona zahteva dr. Miran Zwitter naslednji

preklic

Pod naslovom „Kulturni dnevi: ločitev duhov“ ste v št. 1 z dne 2. januarja 1975 „Našega tednika“ na straneh 1 in 4 pisali: „Kot prvi plenarni predavatelj je dr. Miran Zwitter skušal analizirati novo koroško ustavo in njen odnos do koroških Slovencev... Predavatelj je polemiziral tudi proti deželnemu zboru, ki da obstoj koroških Slovencev sploh ne upošteva, lotil pa se je tudi prizadevanj za samostojni

nastop v deželnem zboru in polemično menil, da to nima smisla.“

Ta trditve je neresnična, marveč je res, da se podpisani v svojem referatu „Koroška deželna ustava in koroški Slovenci“ niti z eno samo besedo nisem dotaknil prizadevanj za samostojni nastop v deželnem zboru. Zato je tudi neresnica, da bi polemično menil, da to nima smisla.

Prav tako je neresnično, da sem

„polemiziral tudi proti deželnemu zboru“. Resnica pa je, da sem podpisani ugotovil zgodovinski razvoj in našteval pravna določila, ki so bila in so naši manjšini v škodo in oboje dokumentiral s podrobnimi podatki in citati.

Dr. Miran Zwitter, l. r.

Tinje: seminar kluba

„Vse premalo se danes govori o načrtu za koroški centralni prostor, predvsem v tisku,“ je dejal v soboto v Tinjah dr. Pavel Apovnik. V svojem referatu na strokovnem seminarju o komunalno-gospodarskih problemih se je temeljito bavil z novim osnutkom za ta centralni prostor, ki je sicer že nekaj mesecev napisan, pač pa do dejanske konfrontacije z njim še ni prišlo.

Osnutek za centralni prostor je izdelan po prav čudnih kriterijih: Tako v centralnem prostoru ni upoštevana niti ena občina velikovškega okraja, kot je tudi vso dvojezično ozemlje zastopano le z nekaj občin. „Naša naloga bo,“ je dejal dr. Apovnik, „da nagovorimo tudi neslovenske odbornike, kajti načrt za centralni prostor je tudi proti njihovim interesom.“ Dr. Pavel Apovnik je nato še dejal, da očitno pri kovanju tega načrta ni stal v ospredju človek, kot bi bilo potrebno in prav.

V prvem delu svojega predavanja pa je dr. Apovnik zavzel še stališče do razvojnega programa šolskih okolišev in dejal, da imajo na dvojezičnem ozemlju ljudske šole, ki so nižje organizirane, se pravi, da nimajo štirih razredov, po odstotku največ prijavljenih otrok. V polnoorganizirani šoli, navadno v večjih centrih, pa je jezikovno razmerje bolj neugodno. Prav tako ni res, je pripomnil dr. Apovnik, da je edinole polnoorganizirana šola v pedagoškem oziru edino zveličavna. Do tega spoznanja so prišli tudi šolski strokovnjaki.

V drugem predavanju je inž. Blaž Singer obravnaval strukturno problematiko dvojezičnih občin in skiciral nevarne komponente te strukture: Premalo industrije, veliko nihačev, zaposle-

nih izven domačega okraja, odvisnost od tujskega prometa in vedno manjše število kmečkih obratov.

Slovenski občinski mandatarji Podjune, katerim je bil namenjen ta seminar, so nato razpravljali o specifičnih problemih v svojih lastnih občinah.

Kaj se skriva za „centralnim gospodarskim prostorom“

Velikovec izven centralnega prostora

Na začetku minulega poletja je koroška deželna vlada objavila osnutek za razvojni program za koroški centralni gospodarski prostor. Ta osnutek vsebuje predloge in načrte, ki postavljajo na glavo sedanje zakonito urejeno pospeševanje gospodarstva po zaostalih in zaradi tega nerazvitih območjih dežele. Če bo osnutku dal kolegij deželne vlade svoj pristanek, se lahko zgodi, da se bodo gospodarske in so-

dino koroškega obrobja sili, da bo morala hoditi na delo k podjetnikom centralnega prostora, medtem ko se bodo gospodarske in socialne razmere v domači občini slabšale iz leta v leto.

Tako prostorsko urejanje in gospodarsko pospeševanje obojamo in odklanjamo. Zavedamo se, da je prostorsko urejanje v sodobni industrijski družbi neobhodno potrebno. Toda vsi s tem povezani ukrepi morajo povsod,

Temu osnovnemu načelu pa že sama misel o centralnem gospodarskem prostoru grobo nasprotuje, ker bogati bogate predele in kraje, medtem zaostala in zaradi tega gospodarsko šibka območja sili v čedalje večjo zaostalost in revščino.

Koroška enotna lista — KEL se v svojem volilnem programu zavzema za enakopravnost. Ta enakopravnost mora priti do veljave pri gospodarskem pospeševanju vobče in pri prostorskem urejanju posebej. Vsak deželan ima pravico, da si torišče svo-

je dejavnosti in svoje delovno mesto poišče kolikor se da blizu svojega doma. V tem prizadevanju ga oblast s svojimi pospeševalnimi ukrepi ne sme ovirati. Nasprotno. Kot enakopravne mu davkoplačevalcu mu je dolžna pomagati.

Doslej koroška deželna vlada ni ravnala po teh načelih. Medtem ko je razvoj in dejavnost domačih podjetij pogosto zavirala, je prisiljenim podjetnikom širokogrudno pomagala, da so se naselila tam, kjer je delavec itak že primanjkovalo.

Citat tedna

„Das größte Unheil wäre jedoch, wie „-fred“ meint, eingetreten, hätte die Röhre sagen wir das Haus des Kärntner Heimatdienstes getroffen. Stellen Sie sich, verehrte Leser, den internationalen Wirbel vor! Den Mannen um Dr. Feldner wäre es nämlich bestimmt gelungen, nachzuweisen, daß einer der NASA-Ingenieure einen slovenischen Verwandten vierten Grades besitzt, dessen Vorfahren mit einem Faßbinder aus Gotschuchen bekannt waren.“

Manfred Posch, KTZ

Dr. Pavel Apovnik komentira:

Vedno spet se čutijo gotovi ljudje poklicane, da nas koroške Slovence opominjajo, da naj smo lojalni do „nedeljive“ Koroške in svobodne Avstrije. Očividno naše tozadvene neštete izjave še vedno niso „zalegle“ in gotovo tudi ne bodo, dokler je odnos večine do manjšine na las podoben odnosu (strogega) očeta do (porednega) otroka; očeta, ki ravna po načelu: le če boš priden, dobiš kruha in morda še kaj na kruh. Pa še toliko „očetov“ je, ki se kar menjajo v grajanju otrok in ugotavljanju, da pogoji za razsipanje očetovskih dobrot „še niso dani“. Jasno je, da je edina pot do rešitve naših problemov v tem, da odločno odklonimo tak odnos: nismo prosiči otroci, temveč enakopravni državljani, člani družbe, ki zahtevajo od družbe, da izpolni obveznosti, ki

jih je prevzela, ki pa družbi tudi damo, kar ji gre. Avstrijska državna pogodba nikjer ne piše o kakšnih pogojih za izpolnitev obveznosti iz nje, pač pa o ljudeh in dejstvih: o avstrijskih državljanih slovenske ali hrvaške manjšine na Koroškem, Gradiščanskem in Štajerskem, o upravnih in sodnih okrajih Koroške, Gradiščanske in Štajerske s slovenskim, hrvaškim ali mešanim prebivalstvom, o dejavnosti protislovenskih organizacij itd. Da ne bo nesporazuma: ne odklanjam lojalnosti — nasprotno! — pač pa politično igro z njo. Komur je svobodna Avstrija (in z njo Koroška) resna skrb, ta bo spoštoval in izpolnil fundamentalno svobodno Avstrije — avstrijsko državno pogodbo iz leta 1955 — brez izmikavanja in postavljanja pogojev.

Sekretariat za informacije je odgovoril deželnemu glavarju Wagnerju

LJUBLJANA, 10. jan. — Sekretariat za informacije je pooblaščen, da v imenu sveta skupščine SR Slovenije izjavi:

Interes slovenskega naroda, to je SR Slovenije in s tem tudi Jugoslavije za položaj, življenjske pogoje in pravice Slovencev, ki žive v Avstriji na Koroškem in Štajerskem, kakor tudi gradiščanskih Hrvatov, je legitimni interes, ki temelji mimo drugega tudi na določilih državne pogodbe, s katero je obnovljena republika Avstrija, in torej ne pomeni nikakršno vmešavanje v notranje zadeve sosedne države.

Po vsem, kar se dogaja zadnja leta na Koroškem, ko se ignorirajo upravičene zahteve slovenske narodnostne skupnosti, izražene v neštetih spomenicah, izjavah in drugih dokumentih njenih predstavnikov, po tem ko se istočasno dopuščata divjanje heimatdienstovskih in drugih šovinističnih in neonacističnih krogov, ki so med drugim vse doslej onemogočali izvršitev določb državne pogodbe glede manjšinskih pravic in celo avstrijskega zakona o dvojezičnih napisih na Koroškem, je skrajno naivna in neodgovorna trditve, da v Sloveniji „govorijo o problemih, ki jih ne poznajo ali nočejo poznati“.

Vsakomur mora biti jasno, katera je tista stran, ki je gluha in noče spoznati in upoštevati zahteve svojih državljanov slovenske narodnosti, rojenih na Koroškem.

Še posebno pozornost vzbujajo način,

kako deželni glavar Koroške podtika uradnim organom SR Slovenije odgovornost za poslabšanje odnosov, pri tem pa naj bi še vedno lahko govorili o „relativno dobrih sosedskih odnosih med prebivalci Slovenije in Koroške“. Iz take trditve izhaja, da v Sloveniji obstajajo različna stališča in ocene glede dogajanj na Koroškem in v Avstriji, kar je v popolnem nasprotju z dejanskim stanjem.

Izraziti moramo obžalovanje, ker je deželni glavar sosednje Koroške zlorabil oddajo, katere namen je bilo poglabljanje, razumevanje in sodelovanje treh sosednjih dežel. Namesto tega pa vsebuje izjavo dezinformacije in zlonamerne tendencioznosti, s katerimi nastopa današnja uradna avstrijska politika napram Jugoslaviji.

medsebojnega spoštovanja in sožitja.

Slovenski ljudje v zamejstvu smo se zavedali vseh nedoslednosti v iskanju in oblikovanju dobrega sosedstva, kakor so se tega zavedali tudi v matični deželi, bili pripravljani premostiti jih, z upanjem v kasnejše vzdušje razumevanja in sožitja. A glej, vsa potrpežljivost in pripravljenost je končno prešla uradno klobuto in brezprimerno aroganco. Jasno je, da v takih, včeraj prikritih — danes odkritih pojmovanjih, ne more biti iskrenega sosedstva, saj, kdor ponižuje rojake in njih jezik, ponižuje tudi sam matičen narod.

In poleg vsega je še toliko bolj neokusno izrabljati trenutni položaj in emocionalno vzdušje za strankarske koristi, četudi je vzdušje predvolilno, to se pravi, podtikati danes komu „ravnanje v interesu sosednjih dežel“ za tisto, kar si včeraj sam delal.

Pojav, katerega izraz so gornja stališča, pojasnjuje družbena veda s primeri za množično ravnanje in ponašanje in ugotavlja pri tem naslednje:

Ako značilni primeri dobijo značaj vodilnih zgledov, pride do njihovega istovetenja s (množičnim)

Zaradi takšnih odnosov, o katerih pričajo tudi konkretne navedbe jugoslovanske note Avstriji z dne 29. oktobra 1974, se ob novem letu predsednik izvršnega sveta Slovenije Andrej Marinc ni odzval vabilu celovškega radia. Menil je, da takšne prilžnosti niso primerne za polemike z avstrijskim tiskom in stališči avstrijske vlade.

Ugotavljamo, da stališča g. Wagnerja ne dajejo osnove za dialog, niti ne kažejo na takšno pripravljenost. Povsem razumljivo je, da osnovo za konstruktiven dialog, kakor tudi za dobrososedske odnose lahko predstavlja edinole izvrševanje avstrijskih obveznosti iz določil avstrijske državne pogodbe in drugih mednarodnih dokumentov. O tem pa g. Wagner ni spregovoril niti besede.

ponašanjem. Ako se to ponašanje potem stalno usmerja po teh primerih, pridejo stvari v splošno navado (psihozo), ki jo sprejme večje število ljudi in jo stalno ponavlja, pri čemer se je lahko prvotni smisel vsega že davno izgubil.

V določenih okoliščinah vodi stalno ponavljanje že do tega, da navadno ceremonialno izvajajo, kar vodi do kulta (E. Durkheim, „De la définition des phénomènes religieux“, cit. pri J. Matthes, Gesellschaft und Religion I, Hamburg 1969, str. 131), ki ne znamuje le češčenja neke osebe, ampak tudi negovanje spominov na nek dogodek v preteklosti. Takšen kult se očituje v ustaljenih oblikah npr. v izražanju, glasovnih signalih, recimo v življenju, ali tudi v barvah praznične obleke.

Kulti lahko učinkujejo celo kot družbena pravila (norme) in združevalno. Sociolog J. Huizinga (J. Huizinga, Homo ludens, Hamburg 1956, str. 22) jih imenuje „dramatične predstave“, „ustvarjanje namoestnih reči“, vse tja do „svete vojne“ oz. dejanja.

Mislimo, da ta sociološka razlaga zadostuje in smo prepričani, da nobeni kultu ne trajajo za zmeraj.

cialne razlike med industrijsko in turistično razvitim in med gospodarsko zaostalimi podeželskimi območji v škodo zadnjih naglo večale.

Zakaj? — V osnutku za razvojni program centralnega gospodarskega prostora je ta prostor v bistvu omejen na trikot Celovec — Beljak — Št. Vid ob Glini in na občine v območju tega trikota. Iz osnutka je tudi razvidno, da bo ta prostor, ki je že sedaj v deželi najbolj razvit, deležen najrazličnejših oblik pospeševanja s strani dežele in države. Na čigav račun? — Na račun koroškega obrobja, ki gospodarsko že sedaj zaostaja za mestoma in okrajema Celovec in Beljak.

Gospodarskih in socialnih potreb prebivalstva Ziljske doline, dolin Mele, Krke in Motnice ter velikovškega in volšperškega okraja omenjeni osnutek sploh ne upošteva. Medtem ko jih sedanji razvojni program za zaostala območja vsaj na papirju upošteva, so po omenjenem osnutku zbrisane z gospodarskega zemljevida koroške deželne vlade, ker sta se ÖVP in SPÖ tako odločili. Prebivalstvo območij izven centralnega prostora osnutek uvršča v drugo in tretjo kategorijo koroškega prebivalstva. Mla-

se pravi v vsakem okraju in v vsaki občini zagotoviti smotrni razvoj družbenih dejavnosti. Vsi s tem povezani ukrepi pa morajo upoštevati tudi osnovno demokratično načelo, da mora povsod stati človek v središču zanimanja in da smejo vsi ukrepi biti povsod in kjerkoli le v njegov prid, nikakor pa ne v njegovo škodo.

Sociologija grešnega kozla

Po besedah deželnega glavarja naj bi za bližnje volitve bila vodilna naslednja misel: „Služiti republiki Avstriji in ne ravnati v interesu sosednjih dežel!“ Tako je vsaj zaznalo časopisje, med drugim celo dunajska „Die Presse“.

Sedaj, ko se bližajo volitve, postajajo uradne ali neuradne izjave že perfidne, tako da naravnost ne imenujejo tistega, ki naj bi veljal za grešnega kozla v deželi, a naj bo vsem jasno, za koga gre.

Na taka natolcevanja lahko spominimo na še pred kakim letom od

vseh strani odobravano politiko dobrega sosedstva, na kulturne in gospodarske prireditve v okviru sodelovanja Alpe-Jadran med Celovcem, Ljubljano in Trstom. Kljub nekaterim pomanjkljivostim, tako npr. ob še vedno obstoječi diskriminaciji slovenskih ljudi in njih jezika v zamejstvu, se je vsaj z ljubljanske strani poskušalo premostiti to nedoslednost v upanju, da je treba najprej utrjevati stike, se medsebojno spoznati in potem bi sodelovanje samo po sebi rodilo določene premike tudi v smeri

Ves protokol za perzijskega šaha

Perzijski šah Mohamed Reza Pahlevi je trenutno na obisku na Dunaju. Čeprav je njegov obisk neoficialen, je bil sprejet z vsem protokolom državnega obiska. Že na letališču ga je pozdravil zvezni prezident dr. Rudolf Kirchschläger ter za perzijskega vladarja priredil svečano kosilo. Šah Reza Pahlevi je prišel na Dunaj le na zdravniški pregled. Ker pa je njegova država postala po zadnji energetske krizi in podražitvi olja ravno zaradi „črne zlate“ zelo bogata, je postal tudi vladar samozavesten in hladnokrvno dopušča, da se mu drugi klanjajo, ker so pač odvisni od njegovega olja...

Špekulacija o koncentracijski vladi

Nervoza pred volitvami je dokaj nalezljiva: nobena stranka ne pričakuje za volitve v parlament oktobra meseca absolutne večine, zato so trenutno v modi špekulacije vseh vrst o bodočih koalicijskih partnerjih. — Štajerski deželni glavar Friedrich Niederl se je izrekel za koncentracijsko vlado. Ta predlog je svobodnjak Scrinzi označil kot varnostno mrežo za ljudsko stranko, ki bi tako prišla v vlado, vseeno kakšen bi bil izid teh volitev. Glede bodočega sestava koroške deželne vlade se je Scrinzi izrazil, da bi bil Wagner kot deželni glavar sprejemljiv za svobodnjake, ki se ravno tako bojijo poraza.

Novi tajnik SP namesto Habringerja

Strankino vodstvo zgornjeavstrijske socialistične stranke je na posebni seji izvolilo novega strankinega tajnika: to mesto so zaupali 36-letnemu Arthurju Gründlingerju. Njegov predhodnik Leo Habringer namreč na zadnjem občnem zboru stranke ni dobil več zaupanja, ker je bil zapleten v — nerazčiščene — finančne transakcije. Predsednika kontrolnega odbora stranke Baumgartnerja pa, ki je odkril te mahinacije, je SPÖ že odžagala, preden je mogel na občnem zboru stranke podati poročilo. Habringerju pa se ni treba bati temne prihodnosti: stranka mu je pripomogla do lepih dohodkov iz raznih funkcij...

Bo izbruhnila vojna zaradi olja?

Možnost vojaške intervencije, ki jo je namignil pretekli teden ameriški zunanji minister Kissinger za slučaj, da bi države, ki razpolagajo z nafto, hotele izsiljevati industrijske države zapada, je zdaj potrdil tudi ameriški predsednik Gerald Ford. Ameriški prezident se je docela postavil na stališče svojega zunanjega ministra. Nervoza pa je očividna: Tudi generalni tajnik NATO, Luns, je potegnil v to smer, ko je izjavil, da bo treba štiti tiste otoke na skrajnem severu, kjer vrtajo po olju, pred možnimi atentati. Tudi o možnosti vojne zaradi olja se že delajo špekulacije. Menda se Sovjetska zveza ne bo vmešavala.

Atentat na jugoslovansko letalo

Na pariškem letališču Orly sta v ponedeljek dva moža streljala z protiklopniškimi granatami na tam stoječe jugoslovansko prometno letalo. Zračni pišč je bil hudo poškodovan. Kot se je pozneje izkazalo, ta napad ni veljal jugoslovanskemu letalu: oba neznanca sta merila na zraven stoječe izraelsko letalo, sta ga pa zgrešila. V Parizu so sprva domnevali, da so v ozadju ustaški teroristi, pač pa je pozneje prevzela podtalna organizacija „Črni september“ odgovornost za ta atentat. Pri atentatu samem je bil ranjen en policaj in steward. Neznanim teroristoma je uspelo pobegniti, ko so odkrili njihove naprave.

Obisk „nt“ pri Ignacu Domeju, p. d. Zgoncu v Rinkolah

Star ‚lisjak‘ v pliberški občinski sobi

Predolgo se že Ignac Domej, p. d. Zgonc v Rinkolah udejstvuje kot član v različnih odborih političnega in stanovskega zastopstva, da bi ga ne mogel kdo, ki hoče spoznati Podjuno in njene markantne osebnosti, prezreti ali da bi šel mimo njega.

Skoraj samo po sebi umevno, da je bil uvrščen na kandidatno listo takoj za nosilcem liste. Naš tednik ga je obiskal na njegovi kmetiji v Rinkolah.

Ignac Domej je ravno delal na novo-prizidanem delu hleva. Treba ga je bilo povečati, ker pač potrebuje prostor za povečan svinjski hlev. Ignac Domej, p. d. Zgonc ima v svojem hlevu petnajst dojnih svinj. Bil je eden od mož prve ure, ki so pred desetimi leti pod strokovnim vodstvom inž. Blaža Singerja ustanovili prvi krožek za vzrejo pujskov. Krožek se je obnesel, in tako so jih ustanovili tudi drugod, je dejal Domej. Sedaj jih je že deset na Koroškem. — No, in Zgonc bo zdaj tudi povečal število dojnih svinj, ker prašičereja pomeni le količkaj reden dohodek, kljub krizam, saj je krožek znan po svojih kvalitetnih produktih.

In govodo? „V hlevu trenutno stoji dvajset repov“, ve povedati gospodar pri Zgoncu. Včlanjen je tudi v velikovško živinorejsko zadrugo. Tam je tudi odbornik. Konja že tako dolgo nima

več v hlevu, da se ne more več spominjati prav, kdaj je konjsko silo dokončno nadomestil traktor.

Prvi njegov konj na dizlov pogon je imel 15 konjskih sil, sedanji (že osem let star) pa jih ima 36.

Samostojen kmet je Ignac Domej že od leta 1948 naprej, ko mu je umrl

oče. Takrat je imel 27 let (rodil se je 30. 7. 1921), žene pa še ne. Dobil jo je v istem letu kot Avstrija državno pogodbo in svobodo: leta 1955. Z ženo Dorotejo ima tri otroke („vsi zakonski“): 17-letni Ignac obiskuje 8. razred Slovenske gimnazije, Štefan, ki je leto mlajši, obiskuje kmetijsko šolo v Podravljah, Benjamin v družini pa je 14-letni Maks, ki tudi obiskuje Slovensko gminazijo.

Ignac Domej ima srednjo kmetijo — približno 30 hektarjev, od tega je 13 hektarjev njive in polja. Zaradi prašičereje namerava povečati delež žitnih polj, ker je pač žito ugodno krmilo.

„Letno prodam 200 do 250 prašičev,“ pripoveduje Domej in doda: „Nekaj pa jih zakoljem tudi za domačo konsumacijo.“

Domej tudi rad zahaja na lov. Trofeje ima razstavljene v veži svoje kmečke hiše. Posebno ponosen je na trofejo jelena, ta izredni lovski blagor je imel 4. oktobra 1970 v Zveznih gozdovih.

Za pojedino pa je bil Zgoncu 10. oktober 1970 — „ravno takrat, ko so v Celovcu marširali za petdesetletnico plebiscita“, ravno primeren dan...

Vedno spet dobi obisk. Številni sosede, včasih pa tudi ljudje iz drugih krajev hodijo k njemu po nasvet. Ka-

ko da ne bi? Domej je kot občinski mandatar že star ‚lisjak‘. Dvaindvajset let je že občinski odbornik — prej v občini Blato, po priključitvi k Pliberku pa v mestu samem. Na Blatu je bil eno periodo tudi podžupan, v Pliberku pa eno mandatno dobo mestni svetnik. Tudi v tej periodi je občinski odbornik.

Zgonc pa je znan tudi kot zastopnik kmetov v stanovskem zastopstvu — kmetijski zbornici. Dvajset let je

Protestno pismo KKZ avstrijski televiziji

An den
Seher- und Hörerbeirat
des ORF

Argentinerstraße
1040 WIEN

Oddaja „... und so singen sie“ je naletela na izrazito negativen odmev. Krščanska kulturna zveza pa je poslala ORF-u naslednje protestno pismo:

TV Sendung „Und so singen sie“

Der Christliche Kulturverband (Krščanska kulturna zveza) erlaubt sich hiemit, zur TV Sendung in FS 1 vom 8. 1. 1975 um 20.15 mit dem Titel „Und so singen sie“ nachfolgend Stellung zu beziehen.

Die gegenständliche Sendung brachte, abgesehen von ihrer qualitativen Dürftigkeit, ein völlig unvollständiges und unrichtiges Bild vom Lande Kärnten und seinen Bewohnern. Der ORF sei daran erinnert, daß in Kärnten zwei Volksgruppen leben und deshalb auch die Vermittlung von Eindrücken über dessen Gesangskultur erst dann den Tatsachen entspricht, wenn das Liedgut beider Volksgruppen in einem entsprechenden Ausmaß vorgestellt wird. Dies zumal, wie im gegebenen Fall, dann, wenn Liedvorträge aus dem zweisprachigen Gebiet des Landes gebracht werden. Dies ist in der obigen Sendung nicht nur völlig unterblieben, es wurde sogar einer Weise, für die es nur einen slowenischen Text gibt, anstatt desselben das nichtssagende „La la la“ gewählt. So mußte der nicht einschlägig informierte Zuseher den Eindruck gewinnen, in Kärnten würde ausschließlich deutsch gesungen werden.

Die unterzeichnete slow. Kulturorganisation protestiert hiermit in aller Form gegen diese Sendung. Sie erklärt sich gerne bereit, zu ähnlichen Sendungen ihren Beitrag zu leisten, falls sie dazu eingeladen wird.

Abschließend ersuchen wir den Hörer- und Seherbeirat des ORF um seine Stellungnahme zum obigen Schreiben sowie um die Mitteilung, was er in Hinkunft in dieser Richtung zu unternehmen gedenkt.

Mit vorzüglicher Hochachtung

Dr. Tone Zorn:

„Tudi stranke ne verjamejo ljudskim štetjem“

Na Koroških kulturnih dneh je univ. prof. dr. Tone Zorn obravnaval vprašanje ugotavljanja manjšine, v vseh variantah, in zelo jedrnatno analiziral politične posledice ljudskih štetij. Hkrati pa je tudi opisal zadržanje koroških dnevnikov v tem vprašanju. nt prinaša od danes naprej Zornov referat v nadaljevanjih.

Med vprašanji, ki so v letošnjem letu še posebej v ospredju manjšinskega vprašanja na Koroškem, je nedvomno že nekajletna nemškonalna zahteva po „ugotovitvi“ slovenske skupnosti. Zahteva se sicer pojavlja v različnih inačicah, kot „ugotovitev manjšine“, „uradna ugotovitev“ Slovencev, „kvalificirano ljudsko štetje“ in podobno, vendar v bistvu z enako vsebino in namenom.

Ne le iz tiska, ampak tudi iz nastopov posameznih politikov je videti, da so vse tri večinske avstrijske politične stranke, socialistična, ljudska in svobodnjaška, edine v potrebi izvedbe nakazanega in za manjšino več kot diskriminirajočega postopka. Niso pa se še do kraja dogovorile, kako in kdaj naj bi izvedli „ugotavljanje“ Slovencev. Iz poročil tiska o medstrankarskih razgovorih omenjenih treh političnih strank v prvi polovici letošnjega septembra si celo kancler Kreisky ni bil o tem na jasnem: ali naj bi bilo to leta 1976, ali pa naj bi bilo „ugotavljanje“ povezano z rednim ljudskim štetjem leta 1981. O načinu „ugotavljanja“ pa je dobil avstrijski statistični urad naročilo, naj zadevo temeljito prouči, pri tem pa naj ugotovi, ali je „ugotavljanje“ sploh mogoče. Pa tudi popisno ozemlje ni, vsaj po nakazanih izjavah, čisto jasno: ali južna Koroška, ali celotna dežela, ali kar cela Avstrija, pri tem pa naj ne bi ugotavljali le koroške, ampak tudi štajarske Slovence in gradiščanske Hrvate. V tem okviru je kancler dr. Kreisky podčrtal, da „štetje posebne vrste“ nikakor ne nasprotuje duhu državne pogodbe, saj pri tem ne gre za ugotavljanje manjšine.¹

Ob vsem tem pa je avstrijski zunanji minister čez nekaj dni pojasnil, da je po obstoječem mednarodnem pravu „ugotavljanje“ manj-

šine nemogoče, kolikor prizadeta manjšina ne pristaja nanj, pač pa da je splošno štetje, kot sedaj označujejo zadnjo inačico „ugotavljanja“ notranja zadeva države. Dejal je tudi, da sklep o štetju „posebne vrste“ še ni bil sprejet, ampak o tem obstajajo le pogovori na strankarski ravni.² V dneh pred ministrov izjavo se je sestala tudi „komisija za krajevne napise“ avstrijskega kanclerja Kreiskega. Iz poročil tiska je videti, da je ob vprašanju slovenščine kot uradnega jezika ljudska stranka privlekla že pred leti pokopan predlog takratnega kanclerja Klause, po katerem bi o izvedbi določil člena 7 državne pogodbe odločali po posameznih občinah občinski odborniki, s čimer bi izpolnjevanje člena 7 postalo sredstvo strankarskega barantanja na občinski ravni. V tem smislu Klausov načrt tudi pomeni predhodnika sedanjega strankarskega nastopanja vseh treh vodilnih avstrijskih političnih strank do slovenske skupnosti. Znano je tudi, da je dr. Inzko dobil na seji nalogo izdelati poseben predlog, ki naj bi temeljil na svoječasnem predlogu zakona o slovenščini kot uradnem jeziku iz leta 1960; predlog naj bi upošteval tudi stališča obeh osrednjih organizacij koroških Slovencev. Za vprašanje, ki se ga dotikamo pa je opozoriti, da je dr. Inzko na seji s posebno izjavo protestiral proti temu, da pred medstrankarskim dogovorom o „preštevanju“ ni prišlo do pogovorov z manjšino.³

V uvodu nakazanih stališčih vladajočih struktur do vprašanja „ugotavljanja“ bi mogel kdo pomisliti na dokajšnjo zmedenost pojmov, ki pa je le navidezna, saj je v njenem ozadju dobro premišljen pristop na slovensko manjšino, da bi vendarle popustila zahtevam nemškega nacionalizma. Predvsem jasno pa je že, da bi „ugotavljanje“ zajelo izključno nemški živelj

Koroške oziroma Avstrije. Prav ob tem pa se odpira vprašanje Avstrijev kot dela širšega nemškega prostora ali pa samostojnega narodnega organizma, saj bi se pri podobnem ugotavljanju celo utegnili pokazati, da so Avstriji očitna manjšina v lastni državi... Da pa gre pri celotni zadevi „ugotavljanja“ za izrazito politični akt, tudi pri socialistih, je konec oktobra priznal tudi koroški tisk, konkretno Kleine Zeitung, saj je socialistični pristavek na „ugotavljanje“ povezal s strankarsko računico stranke, ki ji na volitvah preti pet odstotni padec glasov in izguba deželnega glavarja. Da bi prepričali slednje, je SPÖ po Kleine Zeitung žrtvovala manjšino. V celoti je iz izjav, podanih ob sprejetju sklepa o „ugotavljanju“ Slovencev posneti eno dejstvo: namreč zavest predstavnikov avstrijskih oblasti, da jezikovni podatki dosedanjih ljudskih štetij ne odgovarjajo dejanskemu stanju. Slednje so v okviru Kreiskyjeve komisije za krajevne napise priznali tudi predstavniki avstrijskega statističnega urada (naj omenimo povzetek izjave v tisku, po kateri se je s temi podatki manipuliralo na škodo manjšine.)⁴ In namesto, da bi v skladu z zakonom poklicali odgovorne na odgovor, naj bi prišlo sedaj do „ugotavljanja“ manjšine, do „ljudskega štetja posebne vrste“, ali česar podobnega. Že to pa kaže, kaj bi se s „preštevanjem“ rado doseglo. Da pa so si tako oblasti kot politične stranke na čistem z vsem, kar se tiče slovenske skupnosti, priča izpad predstavnika ljudske stranke Mayrhoferja, ko je 22. oktobra v deželnem zboru naštel, kaj vse ima slovenska skupnost, pri čemer ni pozabil omeniti niti promet slovenske združne zveze.⁵

Že nakazana dejstva opravičujejo zavračanje „ugotavljanja“. Vendar pa ovrača tak postopek še vrsta drugih dejstev. Predvsem je bilo že večkrat poudarjeno, da morebitnega „ugotavljanja“ v kakršnikoli varianti avstrijska državna pogodba ne predvideva, tako da pomeni vključitev take zahteve v zakonodajo leta 1959 samovoljen akt avstrijskega parlamenta, nasproten namenom podpisnic te pogodbe. Pri tem pa je znano dejstvo, da je

član ožjega odbora okrajne kmetijske zbornice Velikovce. Deset let pa je tudi funkcionar velikovške mlekarne.

Jeseni lanskega leta je bil Domej tudi izvoljen kot član farnega sveta v fari Šmihel.

Pri Narodnem svetu koroških Slovencev je Ignac Domej prav tako dolgotelen odbornik. Od zadnjega občnega zbora naprej je predsednik nadzornega odbora NSKS. Zborovanje delegatov NSKS in Kluba občinskih odbornikov pa ga je potrdilo kot drugega kandidata Koroške enotne liste. „Ako je mogoče, naj gre ta kelih mimo mene. Toda ne moja, ampak vaša volja naj se zgodi,“ je takrat dejal Domej delegatom. — In se odločil za delo, za obilico dela, ki ga mora opraviti drugi kandidat...

bilo podpisnikom tega dokumenta, tudi Avstrijecem, dobro znano ne le področje, ampak tudi obseg slovenskega in jezikovno mešanega ozemlja Koroške. Drug dokument, ki bi ga tu navedli je opozorilo generalnega tajnika OZN leta 1950, se pravi devet let pred avstrijsko zakonitvijo „ugotavljanja“, po katerem naj bi manjšina, „tudi tista šibka“ morala „vendarle uživati posebno zaščito ali posebne pravice“.⁶ Prenešeno v običajni jezik to pomeni, da ne more številčnost manjšine igrati nobene vloge pri uveljavljanju manjšinske zakonodaje. S tem stališčem se sklada tudi nedavna izjava južnotirolskega deželnega predsednika Silviusa Magnaga, namenjena Koroščem. V njej je sicer priznal državi pravico izvajati popise prebivalstva in sestavljati statistike ter ugotovitve uporabljati v manjšinski zaščiti, vendar pa bo zagovornikom „ugotavljanja“ Slovencev ter dosedanje manjšinske zakonodaje vsekakor neljuba Magnagova izjava, da „število ne more biti odločilno glede pravic, ki jih manjšina dobi. To se pravi — je nadaljeval — da ni mogoče zagovarjati teze, češ malo jih je, zato nimajo pravice do zaščite. Pravico do zaščite je treba zagotoviti neodvisno od številčne moči manjšine. Primer: če pomeni manjšina v tej občini 30 odstotkov prebivalstva v drugi pa le sedem odstotkov, ima teh sedem odstotkov pravico do enake zaščite kot tistih 30 odstotkov. Obstoj kot tak daje to pravico in ne številčna moč...“⁷

¹ Kärntner Tageszeitung, 26. septembra 1974, št. 221.

² Prim. Volkszeitung, 24. oktobra 1974, št. 240.

³ Kleine Zeitung (celovška izdaja), 18. oktobra 1974, št. 240.

⁴ Die Presse, 22. maja 1974, str. 3.

⁵ Volkszeitung, 23. okt. 1974, št. 247.

⁶ Cit. po članku Draga Druškoviča, Slovenci v prostoru med Alpami in Jadranom, Naši razgledi, 12. februarja 1971, št. 3.

⁷ Kleine Zeitung, 10. oktobra 1974, št. 233; Naši razgledi (po svetu), 25. oktobra 1974, št. 20.

(Dalje prihodnjič)

Pismo bralca:

ODPRTO PISMO ORF-u

Sehr geehrte Herrn!
Am Mittwoch, den 8. I. 1974, zeigte der ORF im Programm 1 von 20.15 bis 21 Uhr die Sendung: »... und so singen Sie.«

Diese Sendung sollte einen Einblick in das sangesreiche Kärntner Volksleben geben. Man zeigte geschulte Chöre und einfachen Volksgesang, sowie Volksbräuche und kirchliche Feiern. Den slowenischen Volksteil Kärntens hat man allerdings totgeschwiegen. Warum? War es ein Versehen oder wollten sich die Slowenen Kärntens nicht zur Verfügung stellen. Letzteres ist wohl nicht anzunehmen.

So gaukelte der ORF den Menschen vor den Fernsehgeräten, gewollt oder ungewollt ein »rein deutsches Kärnten« vor, ein halbes Kärnten, weil mit unserem Lande untrennbar verbunden, das sangesreiche slowenische Volksleben nicht einfach zur Seite geschoben werden kann, will man Kärnten als Ganzes zeigen.

Für den ORF gibt es anscheinend plötzlich keine slowenische Volksgruppe mehr, im »sonnigen Süden Österreichs«. Es gibt kein slowenisches Volkslied, kein slowenisches Brauchtum, keine slowenischen Gebete in den Kirchen. Kärnten ist eben nur deutsch, nimmt man die erwähnte Sendung her. Sangesfreudig, für Brauchtum und Glaube aufgeschlossen, ist »nur« der deutsche Volksteil. Was zählen schon die slowenischen Lieder, nach Feierabend, in den Tälern und Gräben Südkärntens und auch das Gebiet in slowenischer Sprache scheint in seinem Wert nicht an die deutsche Gebetsfassung heranzukommen.

Geschulte slowenische Kärntner Chöre »finden sich auch keine« bei uns. Hoffentlich nicht deshalb, weil sie nicht dem KSB (Kärntner Sängerbund) und somit dem Kärntner Heimatdienst angehören, wie die große Mehrheit der deutschen Gesangs- und Brauchtumsvereine.

Ich bin deutscher Kärntner und der zweiten Landessprache nicht mächtig, lebe aber im zweisprachigen Gebiet und komme so immer wieder mit Slowenen zusammen, ja ich suche den Kontakt mit ihnen. Ich kenne daher ihre Sangesfreude, die Vielfalt ihrer Lieder. Sie singen nicht weniger und keineswegs schlechter als wir auf der deutschen Seite. Ohne ihre Lieder fehlt dem Land Kärnten ein wesentlicher Teil seiner Eigenheit und die fehlte auch bei jener Sendung!

Warum also schließt der ORF die Kärntner Slowenen von einer Sendung über Gesang und Brauchtum in Kärnten aus? Gehören diese Menschen, seit Jahrhunderten bei uns beheimatet, nicht zu unserer Volksgemeinschaft? Sind sie nicht ein Teil Kärntens und Österreichs?

Ich bin enttäuscht und hoffe, daß der ORF bei zukünftigen Sendungen, dieser oder ähnlicher Art über unser Land, auf unsere Slowenen nicht vergessen wird.

Mit freundlichem Gruß
Herbert Guttenbrunner

Dekla Ančka' na dobrolskem odru

V nedeljo, 12. januarja t. l., je farna mladina iz Dobrole vasi presenetila s Finžgarjevo igro »Dekla Ančka«. Farno dvorano so napolnili ljubitelji iger od blizu in daleč. Vsi so pozorno sledili vsebini igre, ki hoče nakazati socialni problem: razmerje med kajzarji in bogatimi kmeti, hlapci in deklami ter pokazati vzroke izseljevanja v tujino. Vsebinska igra zgrabi vsakega gledalca, ker obravnava pristne človeške probleme:

Ančka (Ančka Hašej), odrasla hči kajzarja Antona (Franc Hašej) in njegove žene Mine (Travdi Krassnig), gre zaradi domače revščine za deklko k Mokarjevem. Tam služijo hlapci Janez (Franc Gomernik), Miha (Martin Pandel) in Lukec (Feliks Pandel) ter dve dekli Špila (Olga Pandel) in Reza (Johana Krassnig).

Ančka se v hiši kmalu udomači. Med velikim hlapcem Janezom in Ančko se razvije ljubezen. Mokar (Franc Lipuš) in njegova žena Polona (Mici Hašej) nimata nič proti temu in gosposinjbi bi bilo celo prav, da se vzameta. Ovirja je le hlapec Miha, ki bi rad Ančko zase.

Po ženinem nasvetu ponudi Mokar Janezu kajžo na griču in mu svetuje, naj z Ančko služita pri njih še tri leta, da si medtem prihranita denar za poroko. Janezu se zde tri leta predolga in tudi Ančkin oče je šele čez tri leta voljan, dati hčerki nekaj dote.

Življenje na kmetiji poteka brez sprememb, dokler se neke nedelje gospodar in gosposinja ne odpeljeta na obisk in pustita služinčad samo doma. Tisti večer pride Janez v Ančkin kamrico in prinese s seboj vina. Ančka se vda Janezu, a se tega večera sramuje in zdi se ji, kakor da jo poslej vsi zasmejujejo. Začne se izogibati Janeza, on pa nje. Ančka sklone oditi iz službe, prav tako tudi Janez. Nekega dne ji razodene, da pojde v Ameriko, da si tam prisluzi denarja, nato pa se vrne in se z njo poroči. Ančka se boji, da bo tam pozabil nanjo. Janez v Ameriki trdo dela v rudniku, dobro zasluži in pošilja Ančki denar. Toda Ančka je žalostna in prejoka mnogo noči v bojazni, da bo rodila nezakonskega otro-

ka in jo bodo zaradi tega obrekovali. Gre k župniku (Hanzej Jelen) in ga prosi, naj piše Janezu. Ta ji iz Amerike brzojavljaj, naj takoj pride za njim. Ančka se po dolgem obotavljanju odpravi v New York, a tam jo zaradi predpisov, ki nosečim ženam ne dovoljuje vstopa na celino, pri zdravniški preiskavi zavrnejo. Ančka nastopi spet dolgo pot v Evropo. Ko Janez zve, da se je Ančka morala vrniti, se vrne tudi on iz Amerike, kupi Mokarjevo kajžo in se poroči z Ančko, ki je medtem rodila nezakonskega otroka.

Igravci, čeprav so nekateri nastopali šele prvič, so se dobro živeli v posamezne vloge. Posebno je treba pripomniti, da so razločno in glasno podajali vloge in s tem omogočili gledalcem še večji užitek. Zeleti bi bilo samo, da bi nas naša farna mladina še večkrat razveselila s podobnimi nastopi in nudila vsem pravi kulturni užitek.

Igralcem in režiserju pa velja iskrena zahvala in toplo priznanje!

Mirko Kumer za enakopravnost slovenščine v kmečki zbornici

V diskusiji ob proračunski debati kmetijske zbornice za Koroško je spregovoril tudi zastopnik južnokoroških kmetov, ekonomski svetnik Mirko Kumer. V današnji številki podajamo njegova izvajanja:

„Pozdravljam ukrep pomoči obmejnemu področju na naši južni meji. Prosim pa, da jo razdelite pravično, tako, da bo res prišla v prid tudi domačemu kmečkemu prebivalstvu. Da se bodo utrdile z njo tudi naše starodavne kmetije in se zavrho odseljevanje iz oddaljenih gorskih predelov v zgoščene kraje industrijskega področja. V preteklosti so podobne pomoči mogli koristiti samo večji obrati s knjigovodstvom, ker so mogli pravočasno odpisovati od čistega dobička in si prihraniti mnogo davkov. Pavšalirani mali kmet pa te možnosti ni imel. Mogel se je udinjati samo kot poceni delovna sila pri z javno pomočjo pospeševanemu novopodjetniku.

Občine naj prevzamejo oskrbo-

vanje gorskih tovornih potov. Dežela naj jim pri tem pomaga. Vozijo itak vsi po njih in trošijo tam obdavčeni bencin. Del teh davkov je namenjen vzdrževanju prometnih možnosti.

Pozdravljam delo zavoda za podeželsko tehniko in upam, da bo s svojim učnim avtobusom kmalu prišel tudi v naše predele in učil mlajše kmete pravilne oskrbe strojev in električnega varjenja. Hvalevredno je tudi delovanje tržnega oddelka zbornice, kateri vodi proizvodne krožke za vzrejo pujskov, pitanje svinj in bikov ter skrbi za njihov odkup. Hvaležni smo, da smo dobili dobrega strokovnega svetovalca v preusmeritveno skupnost, inž. Zojerja in, da so bile podeljene pri gradnjah skromne subvencije.

Mnenja sem, da se da kmetom pomagati tudi z znižanjem obratnih stroškov in ne samo s povišanjem cen njihovih pridelkov.

Hvalevredno je bilo tudi delo

zbornice na socialnem polju. Gospe dr. Fischerjevi in ravnateljcu Windischu se je posrečilo mnogim našim ljudem pomagati, da so prišli do pravične penzije. Socialni oddelek je sedaj združen s pravnim oddelkom. Upamo, da bo pravni referent zbornice dr. Graf nadaljeval važno delo na socialnem področju. Kar se tiče zborničnega lista Kärntner Bauer, sem tudi mnenja, naj bi bil pisan poljudno, da ga bodo razumeli tudi manj izobraženi kmetje in tudi oni, ki imajo slovenščino za materin jezik. Želel bi v našem strokovnem listu tudi nekaj slovenskega. Če imamo v ORF slovensko oddajo, zakaj ne bi mogli imeti v Kärntner Bauer slovenske strani? Kärntner Bauer naj bi poročal o gospodarskih in kulturnih dogodkih na južnem Koroškem.

Ne vem, kako je ta predlog naletel. Navadno vzdušje vselej poldeni, če se izreče beseda slovensko. Morda imate tudi vi »Urangst« in smatrate zadevo za vroče železo. Mislim pa, da je tudi o tem treba govoriti. Samo z dialogom se dajo problemi rešiti. Za pozdraviti je, da sta to uvidela tudi vodji domov v Tinjah in na Hrastovici. Pred kratkim sta naredila poizkus srečanja slovenskih in nemških deželanov na skupnem sestanku. Poizkus se je posrečil. Rojaki so se seznanili in razumeli drug drugega. Tudi koroška Cerkev se zavzema za skupno Koroško. To naj bi delala tudi kmetijska zbornica. Če se razumevamo v skupnih gospodarskih zadevah, naj bi se razumeli tudi kot koroški deželani obeh kultur in jezikov. Bodimo pravični drug do drugega in skrbimo za srečo nas vseh v skupni Koroški,“ je zaključil ekonomski svetnik Kumer.

Njegovim izvajanjem je sicer večji del občinstva ploskal, pač pa se — zaradi vroče teme — ni razvila prava diskusija.

IZLET KRIŽEM KRAŽEM PO GURAH

Prireditelj: Slovensko planinsko društvo

Zbirališče: Gostilna Miklavž v Bilčovsu

Čas: Nedelja, 19. jan., ob 9.30

PEVSKI KONCERT GRAŠKIH ŠTUDENTOV

Prireditelj: SPD Borovlje

Kraj: Gostilna Cingelc na Trati

Čas: Nedelja, 2. febr., ob 14.00

"Veliki idealist Lovro Potočnik"

„Veliki idealist Lovro Potočnik“ je naslov spisa, ki nam ga je poslal ekonomski svetnik Mirko Kumer. V njem opisuje nesebično delo za narodov blagor, ki ga je opravil pred kratkim umrli prosvetni delavec Lovro Potočnik. V naslednjem ga vam prinašamo:

Lovro Potočnik se je rodil pri Dumpelniku v Grabljah leta 1899. Že v šoli je vzbudil s svojo nadarjenostjo pozornost narodnozavednega učitelja Fajnika, ki je svoje učence navajal k ljubezni do slovenske knjige in narodnosti. Ravno tako tudi katehet in poznejši mučenik Ivan Hornböck. Komaj odrasel, je bil Lovro že član izobraževalnega društva in telovadec pri pliberških Orlih. Prva svetovna vojna je pretrgala prosvetno delo, ki pa se je po vojni tem bolj razcvetelo.

Lovro je povsod sodeloval in budil v ljudeh narodno zavest. — Ko so po 10. oktobru prevzeli heimatdienstovci oblast, je Lovro na pošti zahteval pisemsko znamko v slovenskem jeziku. Poštarica mu je ni hotela dati: „In Deutschösterreich muß man deutsch reden“, je dejala in zaprla linico. Lovro je začutil prvokrat krivico, ki se godi Slovincem v republiko vse do danes. Zato je bil tudi prvi, ki se je tej krivici uprl. Ko protesti na pošti niso zalegli, se je obrnil na nekega angleškega majorja, ki je takrat še prebival v Pliberku. Anglež je sočustvoval z njim: „Ne jezite se,“

je dejal, „če tam niste dobili znamke, vam jo pa jaz dam.“

Lovro bi znamko najraje odklonil, saj ni prišel prosit znamke, ampak zahtevati pravice, ki se je nam Slovincem kratila. Uvidel je, da Angleži z nasprotniki držijo. Zato je začel s samopomočjo. Še bolj se je potrudil na prosvetnem polju. Poživili so knjižnico, prirejali pri Brezniku izobraževalne sestanke, učili so se iger. Ker oblast ni dovolila uprizoritve v mestu, so igrali v Šmihelu in v Vogrčah.

Plodna so bila leta, ko so vodili društvo Lovro, Milka Hartmanova, kaplan Košir, Zeichen in Koglek. Mladina jim je zaupala in jim sledila.

Lovro se je izobrazil na Zadružni šoli v Ljubljani. Prišel je domov poln modernih zadružnih idej. Postal je tajnik Hranilnice in posojilnice Pliberk in hotel ustanoviti tudi blagovno kmetijsko zadrugo. Toda takrat čas na Koroškem še ni bil zrel. Manjkalo je močne zadružne zveze.

Da bi se mogel javnemu delu posvetiti, je oddal podedovano kmetijo sestri. Ni si ustanovil lastne družine, ostal je pri hiši in pomagal vsakemu, ki ga je za pomoč pri pisanju prosil. Hotel je postati tajnik občine Libuče, kar so mu zagriženi nasprotniki preprečili. Lovra so kar ob začetku druge svetovne vojne poklicali k vojakom. Vlačili so ga po Nemčiji, Sovjetski

(Nadaljevanje na 8. strani)

PRIREDITVE

MLADOSTNIK V KRIZI

Kraj: Bistrica na Zilji
Čas: Sreda, 22. jan., ob 19.00

MLADINA IŠČE SVOJ OBRAZ

Kraj: Melviče
Čas: Četrtek, 23. jan., ob 19.00

GIMNAZIJSKI PLES

Prireditelj: Maturanti slovenske gimnazije
Igrajo: Rožanski fantje in skupina iz Slovenije
Kraj: Kolpingova dvorana v Celovcu
Čas: 24. januarja, ob 19.30

3. DRUŽABNI PLES

Prireditelj: SPD Edinost v Pliberku
Igrajo: Bellamies — Katarinški fantje
Kraj: Gostilna Schwarzl v Pliberku
Čas: 25. januarja, ob 19.30

POTOVANJE V BUDIMPEŠTO

Prireditelj: Katoliška mladina
Cena: 700.— šil.
Čas: Od 24. do 25. marca 1975
Rok za prijavo: 10. februar

POTOVANJE V EGIPT

Prireditelj: Dom prosvete v Tinjah
Cena: 6500 šil.
Čas: Od 8. do 16. februarja
Zadnji rok za prijavo: 20. januar, 12. ura

ROMANJE V SVETO DEŽELO

Prireditelj: Dom v Tinjah
Cena: ca. 7500 šil.
Čas: Od 11. do 18. februarja
Zadnji rok za prijavo: 20. januar, dopoldne

„GRČE“

(Igra pliberška farna mladina)

Prireditelj: SPD Rož
Kraj: Farna dvorana v Št. Jakobu v Rožu
Čas: Nedelja, 26. jan., ob 19.30

KONCERT ROŽANSKIH PESMI

(Poje šentjakovski zbor, dirigent L. Milisavljevič)
Prireditelj: Pevsko društvo Sele
Kraj: Farna dvorana v Selah
Čas: Nedelja, 19. jan., ob 14.00

„GRČE“

(Igra pliberška farna mladina)

Prireditelj: Farna mladina Železna Kapla
Kraj: Farna dvorana v Žel. Kapli
Čas: Nedelja, 26. jan., ob 11.30

„Z GALLUSOM PO AMERIKI“

(Predavanje s slikami V. Zaletela)
Prireditelj: SPD Edinost Šteben pri Pliberku
Kraj: Gostišče Juena v Čepičah
Čas: 17. januar, ob 20. uri

KOMUNALNO-GOSPODARSKI PROBLEMI

(Seminar občinskih odbornikov)
Prireditelj: Klub slovenskih občinskih odbornikov
Predavatelj: Dr. Pavel Apovnik in inž. Blaž Singer
Čas: Sobota, 18. jan., ob 14.30
Kraj: Hotel Antonič na Reki pri Št. Jakobu

MATURITETNO SREČANJE

Prireditelj: 8a razred maturantov 1970
Kraj: Gostišče Juena v Čepičah pri Globasnici
Čas: 8. svečana, ob 18. uri

SREČANJE LOVCEV

Prireditelj: Dom v Tinjah
Predavata: prof. Franc Božič in dr. Marko Dumpelnik
Kraj: Dom prosvete v Tinjah
Čas: Nedelja, 19. jan., ob 14.30

Pomen knjige za manjšino

Pojmovanje kulturnega poslanstva je povečini idealistično, nek ideal, za katerega se naj bi posameznik žrtvoval in s tem napravil nekaj vzvišenega, ne da bi mu pri tem šlo za kakršno koli osebno korist.

Toda dejstvo je, da mora tudi kulturnik živeti in si ustvariti življenjsko osnovo, kar še posebno velja za skupnosti manjšin, ki imajo močno kulturno korenino, a šibko tvorno premoženjsko osnovo in zato kljub bogatemu kulturnemu izročilu ginejo.

S tem seveda vedno bolj izginja tudi pomembna vloga manjšin kot mostu med narodi, saj postaja manjšinska skupnost iz dneva v dan šibkejša in je vedno manj sposobna razviti vlogo mostu, ki nedvomno pripada.

Zaradi tega je nujno pomisliti na širšo osnovo manjšinskemu poslanstvu v sredi med dvema narodoma, ki bi zagotovilo bodisi gospodarno osnovo nje kulturnemu delu kakor tudi učinkovitejše poslanstvo.

Prav letos, ko se v Avstriji in v nemško govorečem svetu toliko piše o koroških Slovencih, se je pokazala tržna vrzel, ki bi jo bilo treba že davno izkoristiti in ponuditi nemško govorečemu svetu nekaj del o Slovencih. Poslovni uspeh bi bil nedvomno precejšen.

Grem mimo knjigarn, ki v izložbah ponujajo lepa dela kot „Die Azteken“ ali „Die Römer in Österreich“, itd., toda splošno informativne knjige o Slovencih, ki so bili sestavni del Avstrije stoletja in so deloma še danes, ničesar.

Ni zanikati, da je v veliki meri kriva temu prav ohlapnost na naši strani, veliko bolj kot na strani večinskega naroda. Da je prav na naši strani bilo premalo poslovne kulturne pobude v primeri z ustvarjalno pobudo; da naše knjigarne in založbe doslej niso dovolj pomislile na to tržno vrzel, ki pritiče predvsem nam, da jo izkoristimo, ponudimo nemško govorečim sosedom širšo informacijo, prispevamo s tem k boljšemu sosedskemu poznavanju in razumevanju in ne nazadnje dosežemo tudi poslovni uspeh, ki edini lahko zagotovi kul-

turnemu delu in tudi manjšinskemu poslanstvu tvarnejšo in trdnejšo podlago.

Pomanjkanje slovenskih del v nemščini je deloma zapolnila založba dr. Rudolf Trofenik iz Münchna, ki se je posvetila predvsem znanstveno-kulturnim izdajam, npr. ponatis Dalmatinove Biblije iz leta 1584 ter drugi protestantski spisi. Na področju književnosti je izšlo v nemščini precej prevodov, Finžgarjeva „Die Magd Anka“ (Dekla Ančka) npr. pri založbi Josef Hebel v Regensburgu že leta 1959 in 1960 „Iztok — Roman um Justinian und Theodora“ (Pod svobodnim soncem).

Zelo malo pa je bilo narejenega na področju splošno informativne knjige o slovenski kulturni pokrajini, gorah, ljudeh, zgodovini, potem na področju turistične knjige in vodnikov: manjka nam npr. vodnik po slovenskem koroškem svetu, vodnik po primorskem svetu, ki bi že rojaku predstavil pokrajino, znamenitosti, zgodovinsko dediščino, kulturno dejavnost. Pred kratkim je založba v Linzu izdala o Sloveniji lepo knjigo, opremljeno z izbranimi fotografijami, ki je imela velik odmev med avstrijsko javnostjo, ki se zanima za sosedni narod na jugu in se doslej ni mogla bogve koliko poučiti o njem in o njegovi kulturi.

Za primer navajam, kaj lahko najdemo o avstrijskih severnih sosedih, ki so v istem položaju glede na avstrijsko tradicijo, oziroma so celo manj časa pripadali Avstriji:

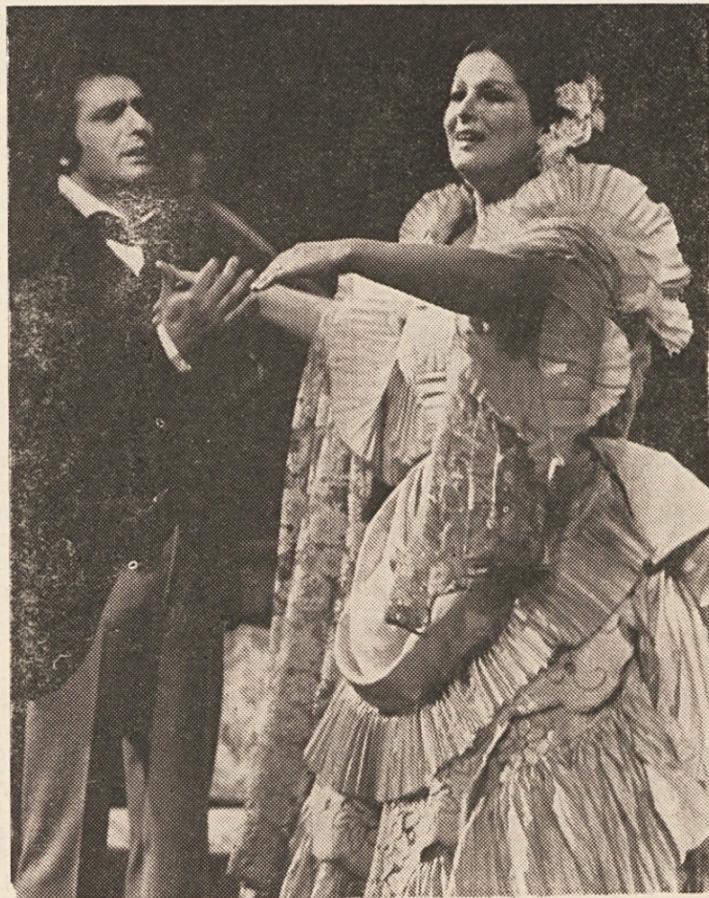
„Abschied von Böhmen“, „Das böhmische Barock“, „Die Tschechen unter deutschem Protektorat“, „Böhmen“, „Mähren“, „Prag“, „Prag, die goldene Stadt“, „Das Jahr 1945 in der Tschechoslowakei“, „Schönes Nordböhmen“, „Sudetenland — Böhmen“, „Sudetenland — Mähren und Schlesien“, „Elbtal und böhmische Mittelgebirge“, „Schönes Westböhmen“, „Städte im Sudetenland“, „Schlesien“, „Wenzel Jaksch und die sudetendeutsche Sozialdemokratie“, „Tschechen und Deutsche 1938—1945“, „Zwei Völker in Böhmen“, „Die Ära Bach in Böhmen“, „Die Wiener Tschechen um 1900“, „Sokol und Arbeiterturnvereine der Wiener Tschechen“, „Die böhmischen Länder“...

Primerjaje samo te naslove lahko

Koroška stvarnost — v NAŠEM TEDNIKU

zlahka povzamemo, da je nasproti tem knjigam o Češki in Čehih na nemškem trgu, četudi je češki narod številnejši, ponudba tiska o Slovencih praktično nepomembna.

Ustrezna pobuda iz naših vrst bi gotovo našla tudi podporo in odobravanje pri kulturnih oblastvenih ustanovah in veliko število odjemalcev med oblastvenimi ustanovami vseh ravni ter med številnimi uradništvii, ki morajo početi o koroških Slovencih in o Slovcenih sploh, a jim primanjkuje virov.

Violetta (Mariana Niculescu) s svojim dragim Alfredom (Nuccio Satta) v sceni 4. dejanja.

Odlična predstava „Traviate“

Preteklo soboto je bil v celovškem Mestnem gledališču velik praznik. Pri tem mislim zlasti na vrsto odličnih glasov, ki jih redko slišimo na našem odru. Za opernim delom „Beatrice di Tendo“, sem imel tokrat priložnost poslušati neminljivo opero v štirih dejanjih „Traviato“ italijanskega komponista Giuseppea Verdija.

Ko je bil Verdi v Parizu, se je 1852 seznanil z Dumasovim delom *Dama s kamelijami*. Zgodba o nesrečni ljubezni Violette in Alfreda, ga je tako prevzela, da se je takoj lotil dela in v šestih tednih opero končal. Premiera „Traviate“ je bila 6. marca 1853 in od tedaj sestavlja železni repertoar slehernega opernega gledališča.

Tragičnost na eni strani, liričnost in zanos na drugi, ter mnogi dramatični spori na tretji strani so Verdiju dajali obilo priložnosti, da je z njimi zgradil trajno glasbeno umetnino.

Vsi, prav vsi, od dirigenta Roberta Filzwieserja in režiserja Flavija Trevisana pa do zadnjega pevca in pevke v zboru, člana orkestra in plesalca ter plesalke so pripomogli, da je predstava izredno lepo uspela, tako da lahko rečem, da spa-

da med letošnje najpomembnejše umetniške dogodke v našem mestu. Junakinja večera je bila Mariana Niculescu kot Violetta, ki je s svojim kultiviranim petjem in igro dokazala, da je umetnica velikega formata. Na drugem mestu naj navedem baritonista Antona Zdravkova, ki se je v vlogli očeta Germonta s svojim gibljivim in sproščenim baritonom predstavil z velikimi upi v prihodnost. Manj je zadovoljil nam že znani Nuccio Satta, ki je svoji tenorski partiji Alfreda ostal precej dolžan.

Nastopili so še: Franz Donner (Gaston v. Letorieres), Maik Gerolymatos (baron Douphol), Mihael Bukowsky (markiz von Obigny), Hubert Trattnig (zdravnik Grenvoin) in Helga Reiter (Anina).

„Traviato“ so peli v italijanskem jeziku, kar je dalo uprizoritvi večjo draž, saj je petje v tem jeziku še bolj zvočno.

V vseh dejanjih so poslušalci po solističnih arijah in duetih ploskali že na odprti sceni, zlasti pa so priredili umetnikom burne aplavze na koncu predstave. B. L.

ZENSKI KOTIČEK:

Za ženo in dom

Več cenjenih bralk Našega tednika je izrazilo željo, da bi tudi naš list prinašal nekaj stvari za ženo. S tem bi postal naš časopis bolj zanimiv in pester. Mislim, da se žene strinjajo s predlogom tistih bralk, ki hočejo svojo rubriko v Našem tedniku. Na ta način bi posvetili življenju in problemom žená več pozornosti, zlasti gospodinjskemu življenju, kajti gospodinjski poklic je najstarejši, najpogostejši in najzahtevnejši izmed vseh poklicev. Morda bo ta ali ona dejala: „To sem že brala, ali to že vem.“ Vendar moramo k temu pristaviti, da je zopet mnogo takih, ki na primer tega še niso vedele, kar bomo poročali, druge bodo pa še vesele, ker bodo lahko osvežile z našimi sestavki in spisi svoje znanje.

(Urednik)

Na svetu je mnogo poklicev, ki vsi služijo človeku. Med temi je najpogostejši gospodinjski poklic, ki je dandanes še posebno zahteven, zaradi napredka tehnike. In o tej mora sodobna žena-gospodinja tudi nekaj vedeti, če hoče, da bo njeno gospodinjstvo uspevalo brez nepotrebnih in prevelikih zastojev. Da bo znala gospodinja praviljati hrano, mora vedeti nekaj o pogojih in naravi življenja. V družinah, kjer so otroci, stari ljudje in bolniki, mora žena poznati vsaj osnovne pojme iz vzgojeslovja, nekaj o boleznih in postrežbi bolnikov.

Kdor življenje le malo pozna, bo rad priznal, da je gospodinjstvo izmed vseh poklicev najboljše. Gospodinja bi naj znala kuhati, dom urejevati, prav ravnti z obleko, perilom, snažiti, prati, šivati, postreči domačim bolnikom itd. Vsako izmed navedenih opravil je samostojen poklic, ki zahteva cellega človeka. Kmečko gospodinjstvo pa je še vse bolj obsežno. Tu-

kaj meje med gospodinjstvom in gospodarstvom sploh ni mogoče strogo začrtati. Na kmetih je delo gospodinjne in gospodarja skupno, zato ni urejenega gospodinjstva brez dobrega gospodarstva. Če med gospodinjjo in gospodarjem na kmetiji ni povezave in sodelovanja, se to na obeh straneh kaj kmalu občutno pozna. Zato mora kmečka gospodinja veliko več znati kakor gospodinja drugih stanov. Poleg že navedenega ji je potrebno znanje vrtnarstva, sadjarstva, reje živine, zlasti prašičev in perutnine. Kmetica mora vedeti, kako bo polje pognojeno, s čim bo zasajeno, kako bo obdelano, kako bodo spravljene pridelki; kaj bo od pridelkov ostalo za dom, koliko bo za seme in kaj bo za prodajo. Vedeti mora, kako uspevajo travniki, koliko sme pričakovati iz sadovnjakov. Vsakdanja skrb, ali bo za družino dovolj kruha, dovolj denarja za obvezne dajatve, za tekoče izdatke hiše in družine, je delež vsake gospodinjne.

Gripa nas obiskuje

Starši dobro vedo, da se od jeseni do pomladi pri otrocih radi vrstijo prehlad za prehladom. Najbolj dovzetni za prehlad so otroci med drugim in šestim letom. V prvem šolskem letu se odpornost poveča, potem se skoraj popolnoma razvijejo naravne telesne odporne sile. Prehlad z običajnim nahodom ponavadi mine v treh dneh. Resnejši postane, če se mu pridruži gripa. Spoznamo jo, kadar vročičen otrok nenadoma toži, da ga trese mrzlica, da ga boli glava, da ga trga, ko je zelo pobit in ga pečejo oči. Tedaj mora otrok takoj v posteljo, zdravnik pa vam bo povedal, če bosta potenje in običajna zdravila proti gripi pregnala bolezen ali ne. Gripa je predvsem nevarna, ker bolnik močno oslabi in se zato pojavijo druge bolezni, recimo vnetje srednjega ušesa, pljučnica ali vnetje možganske mreže. Kadar razsaja bolezen, je najbolje, da otrok ne zahaja tja, kjer se zbira mnogo ljudi, in da dobiva dovolj vitamina C.

Va sadežih s citronovo kislino (limona, pomaranča, mandarina, grenivka — grape fruit) je mnogo vitamina C, zato je boljše, če uživamo te, kot umetne tablete z vitaminom C.

NASVETI:

● **Kdor rad nosi tesno prilagajoče se hlače**, gotovo pozna problem razparanih šivov. Posebno šiv na sredini zadaj je v nevarnosti. Zašijte ta šiv kar s tanko gumijasto nitjo. Če ste kupili nove hlače, vsijte po tem šivu gumijasto nit naknadno. Zdad se lahko brez skrbi pripognete.

● **Štedilniki, ki se čistijo avtomatično, so redki**. Zato se v večini pečic sčasoma nabere skorja, ki jo le z muko odstranimo. Tudi posebna čistila za pečice ne zmorejo vsega. Tvorbo skorje preprečimo, s tem da položimo na dno pečice štedilnika aluminijasto folijo za lovljenje umazanije.

Likovna umetnost:

Knjiga o Tisnikarju

Pred kratkim je izšla pri založbi Obzorja v Mariboru „Knjiga o Tisnikarju“. Jože Tisnikar je znani slovenski slikarski samouk, ki redno slika in z vztrajnim, neprekinjenim in neumornim delovnim zbiranjem izkušenj in znanje na področju slikarstva po svoje rešuje svojo likovno umetnost.

Oblikovalec „Knjige o Tisnikarju“ Grega Košak je izrabil vso širino sredstev oblikovanja od večbarvnega tiska, mimo pazljivih posegov v prelomu in uporabe barvne in črno-bele fotografije do tiskanja na prosojni papir in do nekoliko posebne vezave knjige. Ob množici uporabljenih sredstev pa je mogoče začititi oblikovalčev misel o vizualni povezavi likovnega sporočila avtorja z zapisanim sporočilom o avtorju in njegovem delu, kar moremo imeti za prispevek

tudi k teoriji oblikovanja vizualnih komunikacij. Fotografije za to knjigo sta izdelala Dragiša Modrinjak in Terezija Pucko, knjigo je natisnila tiskarna Ljudske pravice.

Mladi rod

štev. 5/6 za januar in februar 1975, cena 10.— šilingov. Tudi ta številka je po vsebini zelo pestra. Sicer so prispevki o sankanju in smučanju za tovrstno zimo le osrečujoči, pa upamo, da bo tudi ta zima za otroke le še prinesla nekoliko zimskega veselja. Domovinski sestavki so času primerni. Germ pelje mladega bralca celo v Avstralijo, Tomi Ogris pa mu razkaže pliberski grad in ga pelje skozi Podjuno. Tudi mladi bralci se pridno oglašajo, reševalcev ugank pa je kar lepo število.

FRANC KROPIVNIK:

Pri severnih Slovanih

Tako se namreč glasi naslov knjige, ki je izšla pri Mohorjevi družbi v Celovcu leta 1906. Pisana pa je bila že leta 1901, torej pred 74 leti. V moji mladosti sem se mnogo zanimal za take potopisne knjige. Ob branju teh je vstajal pred menoj daljni in nepoznani svet. Nikdar pa nisem, takrat ob naših nadvse skromnih razmerah, kdaj mislil, da bom takrat, ko mi bodo lasje sive, tale daljni neznani svet resnično tudi doživljal. Moja mama je večkrat dejala: „Kaj neki je tam daleč za Svinjsko planino, ki se tako lepo vidi čez naše polje, ali pa tam za Peco? Tam je kraj sveta!“ Ko sem ji že tedaj razlagal, da so tam daleč za gorami drugi kraji, mesta in vasi itd., je bila presenečena.

Toda stoj! Nazaj od začetka. V tistih časih je bil župnik Jožef Lavtičar v Ratečah na Gorenjskem. Tega gospoda bi lahko primerjali z našim vogrskim g. Zaletelom. Tudi ta je dal Slovencem več potopisov in to v času, ko še nismo imeli mo-

bo posebna težava, če bo tisti „tuj“ jezik tvojemu jeziku močno soroden. Duhovnik ali izobraženec, ki se je v šolah že prej seznanil z drugimi jeziki, posebno latinščino, mu ne bo tako težko razbrati raznih napisov na spomenikih, starih več stoletij, ki so po večini pisani v stari latinščini. Seveda, če se zanj tudi res zanima. Nikakor ne drži več „modrost“ tistih, ki na vse kriplje trdijo: „Da le nemško znam, pa me razume celi svet“. Ta je kozja! Le poskusiva! Trd Nemec bo prišel komaj do holandske meje, če drugega jezika ne razume, in če Holandec ne bo z njim nemško govoril, bo že kar tam obsedel. Isto bo, če pride med Italijane, Francoze, Špance itd. Isto se mu bo godilo, če se poda na jug ali na vzhod.

Kaj pa Slovenec? Vsak vsaj povprečno izobražen Slovenec, vsaj pri nas na Koroškem, zna ali obvlada nemščino dostikrat bolje kot marsikateri rojen Nemec. S tem mu je že ves nemški svet odprt. Še z znanjem hrvatskega jezika se Slovenec znajde v Srbiji, Slovaški in Ukrajini tja do Vladivostoka. Tu za Slovana skoraj ni meja.

Ko je Dom v Tinjah objavil, da pripravljajo potovanje in romanje na Češko in Poljsko, me je tako čudno zabodlo: mojkokoš! France pazi, hrani denarje, tu boš tudi ti zraven. Isto si je mislil moj kolega Štefan Čušin v Rinkolah, s katerim sva pred par leti potovala na morje in drugič v Slovensko Benečijo. Kar mahnila sva jo v Celovc in se priglasila za potovanje. Tudi lanske leto se mi je nekako tako zgodilo. V Družini sem bral, da bo ob otvoritvi Slovenika veliko romanje v Rim. Ker pa imam tisto slabo navado, če kaj takega zvem, se kar zaletim. Pisal sem v Ljubljano k „Družini“ s prošnjo, če bi se mogel pridružiti njim. Hitro je bilo vse urejeno. Takrat še nisem vedel, da se bodo te slavnosti udeležili tudi pevci našega „Gallusa“ iz Celovca in še mnogi drugi naši rojaki, med njimi tudi g. Zaletel. Doma sem dobil od gospoda prelepe slike, ka-

tere skrbno hranim za moje potomce.

Potovanje v Rim nisem popisal, četudi so me mnogi znani domačini stalno dregali na to. Kako naj jaz, laik, popišem vse to? Rim je 3000-letna kultura: bizantinska, grška in krščanska. To je nemogoče. Kako naj jaz — „terej na Rudi“ popišem lepoto in umetnost božanskih hramov, nesmrtnega genija Michelangela in njegovo Pieta? Nemogoče! Vse to je treba videti in doživeti. Drugo leto, bolje povedano, letos, je v Rimu sveto leto. Verjetno bodo tudi mnogi iz Koro-

ške romali tja. Vsem svetujem, da si prej nabavijo knjigo: Vodnik po Rimu in Vodnik po Italiji, pri Mohorjevi družbi v Celovcu, od g. Romana Rusa. Za obisk Rima in Italije sta ti dve knjigi neobhodno potrebni.

V zgodnjem jutru, 23. septembra 1974, smo se v Celovcu nabasali v velik, lep in udoben Sienčnikov avtobus. Gledam in opazujem, kdo še vse pride. Opazim, da nas je bilo 50 oseb. Dokaj čedna in inteligentna družba z več ali manj znanimi obrazi.

(Dalje prihodnjič)

Mladim bralcem:

Milni mehurčki

Micki je bilo ime Marija. Pa je nikoli ni nihče tako poklical, ampak je bila za vse vedno le Micka ali, če je bila zelo pridna in če sta bila ata in mama dobre volje, Micinka. Doma je rada pomagala in bila vedno radovedna, kaj se kuha v tem loncu, kaj v onem. Imela je svojo žličko, s katero je pokušala, če je dobro skukano. In to je delala prav vsak dan, ker pri hrani ni bila izbirična.

Nekega dne, ko je prišla iz šole, čeprav je bila majhna, je hodila že v 5. razred, no, takrat, ko je prišla domov, je bila hiša prazna. Vsi so bili na delu, tam na senožeči so grabili, ker je bilo tako vroče, pa so morali izkoristiti lepe dneve, da jih ne bi dež prehitel. Micka se je zdolgočasno ozirala okrog, pa je naenkrat zagledala sosedovega Francita, ki mu je bilo prav tako dolgčas. Francitu pa je bilo šele tri leta! Ampak Micke to ni motilo, da se ne bi šla zobozdravnice. Še prav dobro se je spomnila, kako je bilo takrat, ko so šli s šolo na pregled, pa ji je tisti v beli halji tako vrtal po zobeh, kot da bi hotel priti z iglo prav do pet. Naj še Franci okusi, kako je, če moraš hoditi okoli „dohtarjev“. Saj se mora tako ali tako navaditi.

Šla je v hišo, kjer so imeli šivalni stroj in v njem vse vrste sukanca. Vzela je črnega, ker ga je bilo največ in naredila zanko, ki jo je nataknila na Franckov zob, potem pa močno zategnila. Pa se ji fantič ni pustil kar tako in se je z rokama in nogama uprl v tla, da ga ni mogla premakniti niti za centimeter. Čakaj, le počakaj, boš videl, kaj je to injekcija! mu je zažugala. In že je imela v rokah bucko in ga zbodla v tisti del telesa, ki ga

tudi ata in mama najraje izbereta, kadar je deček potreben palice. To je Francita kar vrglo v zrak in začel je teči, kot da bi bežal pred rojem čebel. Res pa je, da je bila zobozdravnica Micka veliko hujša kot čebele za cel čebeljak. Nit je bila še vedno prilezana na fantov zob in potem sta tekla drug za drugim in kričala. Prav do senožeči sta pritekla, kjer so domači grabili. In tu je bilo zabave konec. Mama jo je prišla za ušesa in sledilo je še vse tisto, kar ji po navadi dodeli, če je slabe volje.

Uuuuuu, kako je bolelo! Vse veliko

Pravica

Davi sem brskala po svoji knjižni omari in zapazila, da sem zgubila pravico.

Ker sem zelo navezana nanjo, sem pustila vse stati in jo začela iskati. Vse sem prebrskala, — a ni je bilo.

Šla sem v mesto. Pot me je vodila mimo zidov, mimo ljudi in mimo mačjih oči: v vsakih mačjih očeh pa sem zagledala košček svoje pravice.

Olga Vouk

V. Polanšek:

Hotel sam nekaj reči . . .

*Hotel sem nekaj reči . . .
Pa kaj bi ob taki sreči
sred svojih otrok,
ki vriskajo krog
mene
in žene.*

*Hotel sem nekaj začeti . . .
Pa sem znal le zapeti:
Hvala ti, Bog!*

dernih avtobusov. Treba je bilo potovati s „hlaponom“, kar je bilo seveda zelo zamudno in dolgotrajno. Kdor hoče iti v druge kraje, malo dalje, kot do sosedovega zelnika, je treba nekaj več. Najprej je treba priprave. Nadalje je treba vsaj malo preštudirati jezik tistega naroda, med katerega boš šel. Ne

Če radi ugibate?

Kdo je bil Tizian Vecellio?

● TIZIAN VECELLIO (1480—1576) je bil znamenit italijanski slikar. V svojem velikem umetniškem opusu je dosegel najvišjo stopnjo značilnega beneškega renesančnega slikarstva. Po mentaliteti in v slikarstvu je bil Tintoretov tekmeč. Njegov mladostni opus kaže v nasprotju s Tintoretom in njegovo odločnostjo premišljeno umerjenost in delavniško povezanost z drugimi uglednimi benečanskimi mojstri. V velikih kompozicijah drugega razdobja pa se je Tizian znebil tradicionalnih spon, vendar pa so oblike in barve ohranile naravo ustaljenega renesančnega in beneškega ideala.

V portretih je Tizian dosegel imenitno umetniško in psihološko prepričljivost in eleganco — ne zgolj pri izbiri modelov in v njihovih kostimih, temveč predvsem s tenkočutnimi slikarskimi sredstvi. V zadnjih delih, ko se je spet lotil dramatskih kompozicij, tudi bližina močnega Tintoretta ni mogla obrzdati moči oblikovanja, polnosti barv in psihološke prepričljivosti Tizianove ustvarjalnosti.

spraviti v slamo.

Drugo jutro se je živelo pri hiši, kakor da bi se ne bilo nič zgodilo. Po stari navadi se je delalo, in Danijel je opravljal svoje posle, kakor da bi nikdar ne bil ušel. Jaz pa sem moral odriniti! Zaradi tega nam je mati Barba napravila boljše kosilo in tudi nekaj nacvrta je bila. Še celo belo kavo smo imeli na mizi, kar je bilo takrat nekaj izrednega.

Za slovo smo si segli v roke z očetom in materjo. Pri prihodu nič roke, pri odhodu pa roko — taka je bila tiste dni etiketa v pogorju in po nji si se moral ravnati, če nisi hotel dobiti očitavanja, da se ne znaš spodobno vesti.

„Pa še kaj pridi!“ so se glasile poslovilne besede. Meta me je spremljala, kar sem pričakoval. Nosila mi je veliko ruto, v katero so bili zaviti orehi, češplje, ocvrt bob in — če se ne motim — še celo par klobas. Vse to so mi dali pri slovesu, in velika bi bila zamera, če bi se hotel tak dar zavrniti. „Ruto o priliki nazaj prinesi,“ je izpregovorila Presečnica, ko je izročila culo svoji hčeri.

Pred hlevom sta stala Danijel in Liza, a ne skupaj, vsak na enem koncu poslopja. Milo sta gledala za nama, posebno Danijel je bil potr in žalosten. „Oh-ta,“ je zastokal, „lepo je bilo, ko si bil tukaj. Kmalu kaj pridi!“ Liza je molčala in se grdo držala, ker je bila še vedno jezna na hlapčeta.

Hodil sem od Jelovega brda proti Malenskem vrhu ter kakor vselej, kadar sem stopal po tej poti, jemal vase lepoto pokrajine. Meta je, noseč mojo ruto, korakala tik mene, kakor kupček obupa. Kar pogledati se ni upala vame, ker bi jo drugače zalile solze. To se ji je videlo.

Prišedši na kraj, kjer je v globoki dolini tičala kočja karlovskega Anžona, opazim tega pri delu v bregu. Z rovnico je kopal ledino, da so se mu nabirale debele kaplje po obširnem obrazu.

„Hej, zdaj pa greš,“ je kričal, „pa spet prideš! Novo njivo kopljem.“ Bila sva že precej daleč od njega, ko je še zavpil: „Meta, le povej Lizi, da kopljem novo njivo!“

(Dalje prihodnjič)

DR. IVAN TAVČAR:

13

Ovetje v jeseni

Ker je bilo še nekaj v skledi, je karlovški parkrat zajel, nakar je počasi položil žlico na mizo. Nato je brez jeze in z največjo mirnostjo odgovoril:

„Če te Liza zato jemlje, da jo vsak dan otepaš s polenom, me malo briga. Če te res vzame, bom vsaj vedel, da ni tako pametna, kakor sem mislil. Če se hoče na vsak način na poleno močiti, je to njen prav! Tako je!“

„Molči!“ se je penil Danijel, „molči, ti prokleti gorjanec, če ne —!“

In zopet je mirno odgovoril Anžon:

„Kaj: če ne? Poglej vendar“ — tu je dvignil svojo desnico, veliko ko čoln — „kaj bodo govorile množice, če prideš pd tako roko. Pogineš ko glista pod podplatom! Obdrči torej svoj ,če ne' zase. To je pametna beseda!“

Anžon je medtem zlekel grohot svojega telesa izza mize ter se je postavil sredi hiše.

Hlapče se ni dalo potolažiti:

„Jaz naj bi tebi molčal?! Prid' sem, pa kmalu zveš, koliko velja moj ,če ne'. Vsakega naj bi se že bal!“

Anžon je pristopil:

„No, no, kaj pa bo, no?“

V hipu je tičal Danijel v njem.

„Poglej ga,“ je govoril karlovški počasi, „v me je bruhnil! Ti žival, ti!“ Z obširno svojo roko ga je brez težave dvignil in vzdignil proti stropu, nakar ga je spustil, da je Danijel z vso težo svojega pijanega telesa tlesnil po hišnem tlaku. Oni pa se je zasmejal: „Zdaj vem, koliko velja tvoj ,če ne!“

Danijel je sicer težko padel, a zgodilo se mu ni nič.

Takoj je zopet stal na nogah in bliskoma je imel v rokah dobro nabrušeno tolminsko nožičko.

Zenske so od strahu zavpile, in Boštjan je zakričal izza mize: „Z nožem ne!“

Samo Anžon se ni razburil. Boštjanu je izpregovoril: „Malo počakaj!“ Nato se je obrnil proti Danijelu:

„Torej z nožičko, z nožičko me češ, s tisto, ki sem ti jo jest s Tolminskega prinesel. Poglej no! Ali misliš, da za take reči bruham na Tolminsko? Poglej no!“

Dasi so bili Anžonovi udi kakor hlodi, ki se dajo le težko in neokorno gibati, je vendar s čudovito hitrostjo s svojo levico ujel Danijela za roko ter ga z desnico parkrat lopnil po nji, rekoč:

„Boš izpustil nožičko, ti hudnikovec, ti!“

Ker Danijel ni takoj izpustil, ga je s svojo roko samo parkrat kresnil po prstih, da jih je takoj kri podplula in da je nožička zarožljala po deskah. Nato ga je obrnil in mu z nogo pomagal, da je odletel na klop pod sklednik; tam je pričel hišni hlapec škripati in — jokati, kakor je to navada starega pijanca.

Anžon je pobral nožičko ter jo položil pred Boštjana na mizo: „Ne dajaj takega otroku!“

Obrne se k Lizi:

„Čakaj, Liza, kaj sem že hotel reči? Vidiš, nič se ti ne lažem, pšenica je bila letos dobra in čedno se je mlatila. Proti krompirju tudi ni kaj reči in fižol je bil poln, kakor bi norel. Vse to je res in fruge je bilo pri hiši, da bi lahko vojska živela od nje. Zdaj pa poslušaj. V nedeljo bom pri deseti maši v Poljanah. Nekaj prej bom bruhnil od doma, da se pogovorim z gospodom Jernejem. Če ti je všeč, pa pridi še ti. Morda bova že pri deseti maši prvič oklicana. Množice bodo malo govorile, pa bo še zmerom bolje, ko da bi se s polenom klepala svatovščina. Če nočeš, pa pusti! A povem ti, da hrušek potem tudi ne bom več nosil. No, pa lahko noč!“

S temi besedami je odšel.

Pod sklednikom je Danijel med jokom in škripanjem zaspal. Ker se Liza zanj ni zmenila, ga je morala mati

Program koroške enotne liste

Za mirno bodočnost Koroške

Bivanje dveh narodov v deželi že od nekdaj daje koroški družbi posebno obeležje. V zgodovini je bil ta skupni življenjski prostor mnogokrat predmet vzajemnih prizadevanj, pogosto pa tudi torišče medsebojnih spopadov. Nikoli ni manjkalo sil, ki so skušale rešiti konflikte z zlorabo večinske pozicije in nasiljem. Taki „rešitvi“ se je številčno šibkejša narodna skupnost po vsej pravici vedno odločno upirala.

Napetosti, nastale v preteklosti, so tudi še danes dejavne; pojavljajo se zaradi tega, ker odločilni politični dejavniki v deželi, sledeč le volilno-taktičnim ciljem, doslej niso našli znosnega odgovora na odprta družbena vprašanja. Logična posledica tega je med drugim tudi nerešeno narodno vprašanje. Manjšina je tem dejnikom pogosto zaželen grešni kozel, ob katerem izživljajo svoje agresije po neuspelem spoprijemu s problemi, in zaželena prilika, da odvajajo pozornost prebivalstva od konfliktov na socialnem in gospodarskem področju.

Prave rešitve in sprostitev ne more biti, dokler bo manjšinsko vprašanje strankam, zastopanim v deželni zboru, še in še predmet izigravanja in medsebojnih obračunov. Pomanjkanje volje rešiti odprta vprašanja v zadnjih desetletjih je pripeljalo do današnjega položaja, da imajo v deželni zboru zastopane stranke izrazito negativni odnos do Slovencev v deželi. Te splošne slike posamezne drugačne izjave politikov ne morejo spremeniti. To potrjuje tudi sklep predsednikov treh strank, zastopa-

nih v parlamentu in koroškem deželni zboru od 17. 9. 1974 o ugotavljanju manjšine.

Za zdaj od teh strank ni pričakovati, da bi hotele ali bile sposobne rešiti narodnostno vprašanje, kar očitno zavira in preprečuje zdrav razvoj političnega, gospodarskega, socialnega, kulturnega in sploh družabnega življenja na Koroškem. Te stranke še zmeraj niso pripravljene s korenitimi posegi omogočiti in sprožiti proces prave demokratizacije in pomirjevanja. To je glavni povod, da zberemo sile slovenske narodne skupnosti in uvidnih, demokratično usmerjenih sodeželanov večinskega naroda, da s politično legitimiranim mandatom — kot subjekt — ustvarimo pogoje za dejansko enakopravnost obeh narodnih skupin in se odločno prizadevamo za rešitev vseh vprašanj — v deželni zboru in zunaj njega.

Izhodišče tega političnega foruma, KOROŠKE ENOTNE LISTE / KÄRNTNER EINHEITSLISTE, v narodnopolitičnih zadevah so avstrijska državna pogodba iz leta 1955 s 7. členom, senžermenska pogodba in druga določila v zaščito manjšinskih in človekovih pravic. Družbenopolitične predstave pa temeljijo na osnovi demokratičnega in socialno poudarjenega prepričanja.

Popuščanje vodilnih političnih sil nemškonalnim krogom ogroža demokracijo in socialne pridobitve na vseh področjih, kajti boj protislovenskih sil je v bistvu boj proti demokratičnim načelom in silam. Odločno prizadevanje za narodno enakopravnost Slovencev na Koro-

škem in za dosledno izpolnitev 7. člena nima nič skupnega s kate-rimkoli nacionalizmom ali šovinizmom, temveč je boj za izpolnitev ustave in borba za dosledno demokracijo.

Mir in enakopravnost

Določila o manjšinski zaščiti sama še ne zadoščajo za uveljavitev resnične enakopravnosti v deželi. Do rešitve problema torej — to trdi tudi južnokoroški dleželni glavar dr. Magnago — ne bosta dovedli ne življenje enega naroda poleg drugega in tudi ne nastrojenost enega proti drugemu, marveč edino le sožitje. Republika Avstrija in z njo tudi dežela Koroška se morata dokopati do nujne ugotovitve, da v interesu države ni več samo to, kar zadeva večinski narod, marveč tudi to, kar zadeva narodne skupnosti. Ob upoštevanju take miselnosti bo dosti manj snovi za spore, razkužilo se bo vzdušje in trenj med manjšino ter državo in med državami ne bo več.

Na Koroškem dejanske enakopravnosti ni. Del prebivalstva — predvsem slovenska narodna skupnost — še vedno pogreša upoštevanje načel in določil, ki so zapisane v mednarodnem dokumentu in jih je tudi Avstrija prevzela v svojo ustavo. Teh načel in določil niti Avstrija, niti Koroška ne upoštevata.

KOROŠKA ENOTNA LISTA zato z vso odločnostjo zahteva:

- **takojšnjo popolno izpolnitev obveznosti avstrijske državne pogodbe iz leta 1955 v soglasju z manjšino brez vsakršnega ugotavljanja ali preštevanja — tudi od dežele, v kolikor je le-**

Iskrena želja po miru v deželi, ki je možen samo ob izpolnitvi določil v zaščito manjšine, nas združuje z vsemi miroljubnimi nemško govorečimi sodeželani proti zlorabi formalne demokracije, ki uveljavlja le voljo večine brez ozira na interese šibkejših.

Prizadevanje za mir v deželi je hkrati tudi doprinos k miru v svetu.

ta zadolžena sprejemati in izvajati tozadevne izvedbene zakone,

- **pogajanja med avstrijsko zvezno vlado, koroško deželno vlado ter slovenskima osrednjima organizacijama o „paketu“ zaščitnih ukrepov za slovensko narodno skupnost na Koroškem,**

Prostorsko urejanje

Prostorsko urejanje je v sodobni industrijski družbi neobhodno potrebno, da se zagotovi smotrni razvoj družbenih dejavnosti predvsem na področju gradnje stanovanj, industrijskih in obrtniških poslopij, izobraževanja in rekreacije. Ukrepi prostorskega urejanja naj upoštevajo osnovno misel, da naj bo v središču prizadevanj prostorskega urejanja človek.

Vsako enostransko pospeševanje razvoja v določenih razvitih predelih dežele v škodo manj razvitim bi bilo v nasprotju s to osnovno mislijo. Da se zagotovi enakomeren razvoj v vsej deželi, je treba dvigniti manj razvite predele na raven najbolj razvitih.

KOROŠKA ENOTNA LISTA se zato zavzema za:

- **posebne programe razvoja za manj razvite predele dežele,**
- **določen program za dodatno**

- **sprejetje ustavnega določila za deželo Koroško, da je manjšinska zaščita v nacionalnem interesu dežele Koroške,**
- **redno postavko v proračunih dežele in občin južne Koroške, kjer živi slovenska narodna skupnost, za socialne in kulturne potrebe manjšine,**
- **dostop vseh Korošcev do vseh javnih služb v deželi, ne glede na strankarsko ali narodno pripadnost pod istimi pogoji,**
- **ureditev šolstva tako krajevno kakor tudi vsebinsko, ne sme kršiti pravic manjšine, zajamčenih v ustavi,**
- **koroška deželna vlada mora v sodelovanju z zastopstvom Slovencev poskrbeti za pravilno in netendenciozno informiranje javnosti o zgodovini, položaju, potrebah in hotenju koroških Slovencev.**

pomoč občinam v teh predelih,

- **upoštevanje etničnih posebnosti tudi v novih občinah, ki so nastale po občinski reformi leta 1973,**
- **konec nadaljnjim združevanjem občin brez soglasja občanov,**
- **zboljšanje občinske uprave in njenega odnosa do občanov,**
- **učinkovito prepoved prodaje zemljišč tujim državljanom,**
- **upoštevanje zakonitih življenjskih interesov slovenske narodne skupnosti pri izvedbi preureditve razmestitve šol,**
- **več sredstev za izgradnjo infrastrukture (npr. ceste, vodovode, elektrika, telefon, itd.) v manj razvitih predelih dežele, ki ostajajo v senci razvoja tako imenovanega centralnega prostora dežele.**

(Dalje prihodnjič)

RADIO CELOVEC

SLOVENSKE ODDAJE

NEDELJA, 19. 1.: 7.05 Duhovni nagovor. — Po vaši žlji.

PONEDELJEK, 20. 1.: 13.45 Celovski radijski dnevnik. — Za našo vas.

TOREK, 21. 1.: 9.30 Domača zabavna glasba. — 13.45 Celovski radijski dnevnik. — Šport. — Rdeče, rumeno, zeleno.

SREDA, 22. 1.: 13.45 Celovski radijski dnevnik. — Popevke. — Iz koroške literarne delavnice: V. Polanšek — „Zaostajanje“.

ČETRTEK, 23. 1.: 13.45 Celovski radijski dnevnik. — Družinski magazin.

PETEK, 24. 1.: 13.45 Celovski radijski dnevnik. — Kar po domače.

SOBOTA, 25. 1.: 9.45 Od pesmi do pesmi — od srca do srca.

TV AVSTRIJA

1. PROGRAM

NEDELJA, 19. januarja:

10.25 Tekmovanje za svetovni smučarski pokal v Kitzbühlu: Slalom za moške — 1. spust

12.55 Slalom — 2. spust

15.00 Veleslalom za ženske na Pohorju; tekmovalje za svetovni smučarski pokal

16.30 Za otroke od 7. leta dalje: Razumna kmečka hči

17.00 Za družino: Jurij

17.25 Svet znamke

17.55 Lahko noč za najmlajše

18.00 75-letnica Franca Salmhoferja: Veselje ob glasbi

18.30 Prizma

19.30 Čas v sliki

19.45 Šport

20.10 Kristjan v času

20.15 Kraj dejanja: „Račun pride“

21.45 Čas v sliki — nočna izdaja in šport

PONEDELJEK, 20. januarja:

18.00 Doživeti in na ušesa vleči

18.25 Lahko noč za najmlajše

19.00 Avstrija v sliki

19.20 ORF danes

19.30 Čas v sliki in kultura

20.06 Šport

20.15 Ljudje na renču Shilu

22.15 Čas v sliki — nočna izdaja

21.15 Šport

TOREK, 21. januarja:

18.00 Walter in Connie:

Tečaj angleškega jezika

18.25 Lahko noč za najmlajše

18.30 Rožnardeči panter

19.00 Avstrija v sliki z Južno Tirolsko — aktualno

19.20 ORF danes

19.30 Čas v sliki in kultura

20.06 Šport

20.15 Svet knjige

21.05 „Bajazzo“, opera v dveh dejanjih s prologom Ruggiera Leoncaval-

la; delo pojejo v italijanskem jeziku

22.20 Čas v sliki — nočna izdaja

SREDA, 22. januarja:

10.00 Televizija v šoli: Pristanišče

10.30 Nova matematika

11.00 Program za delavce: „Trije tekmeči“

12.30 Šport

16.30 Za otroke od 6. leta dalje: „Tat“

17.10 Za otroke od 8. leta dalje: Poskušajte z nami

17.35 Lassie

18.00 Tečaj francoskega jezika

18.25 Lahko noč za najmlajše

18.30 Kuhinja v televiziji

19.00 Avstrija v sliki

19.20 ORF danes

19.30 Čas v sliki in kultura

20.06 Šport

20.15 Obzorja

21.05 Igra na srečo in pečenje race

H. C. Artmanna

21.50 Čas v sliki — nočna izdaja

ČETRTEK, 23. januarja:

10.00 TV v šoli: Kaj lahko postanem? Svetovalec in oskrbovalec

10.20 Nova matematika

11.00 Zakon

11.30 Utvara ZDA

12.00 Tako gospodarji obrat za zunanjo trgovino

18.00 Tečaj ruskega jezika

18.25 Lahko noč za najmlajše

18.30 Šport

19.00 Avstrija v sliki

19.20 ORF danes

19.30 Čas v sliki in kultura

20.06 Šport

20.15 „Obupani ljudje“

21.45 Čas v sliki — nočna izdaja

PETEK, 24. januarja:

10.00 TV v šoli: 5000 let egipčanske umetnosti

10.30 Z Gottfriedom von Einemom kot gost pri Borisu Blacherju

11.00 Program za delavce: Klub seniorjev

12.25 Tekmovanje za smučarski pokal: Smuk za ženske

18.00 Zeleni svet

18.25 Lahko noč za najmlajše

18.30 Družina Feuerstein

18.55 Oddaja Avstrijskega sindikata

19.00 Avstrija v sliki

19.20 ORF danes

19.30 Čas v sliki in kultura

20.06 Šport

20.15 Ločena žena: „Potovanje v Stockholm“

21.20 Politična dokumentacija

22.20 Čas v sliki — nočna izdaja

22.25 Robin Hood, heroj svobode

TV AVSTRIJA

2. PROGRAM

NEDELJA, 19. januarja:

18.00 Magazin

18.30 Panorama

20.10 Okolica

20.15 Čarobno čaranje

21.45 Čas v sliki

PONEDELJEK, 20. januarja:

18.30 Bolne slike

18.45 Mišljenje — učenje — pozabljenje

20.06 Znanstvena poročila

20.09 Okolica

20.15 Zdravje v lastni roki

21.15 Orphi in Eura

21.50 Ponovitve

TOREK, 21. januarja:

18.30 TV v šoli: Nova matematika

19.00 Človek in stroj

20.06 Znanstvena poročila

20.09 Okolica

20.15 Potepuhi

22.00 Ponovitve.

SREDA, 22. januarja:

18.30 TV v šoli: Nova matematika

19.00 Rastlinsko varstvo na novih poteh

20.06 Znanstvena poročila

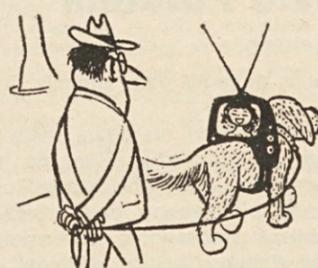
21.05 Vodja (3): Dinamit in Bobby

21.50 Ponovitve

ČETRTEK, 23. januarja:

18.30 TV v šoli: Halogeni

19.00 Stik

20.00 Spotoma ob koncu tedna

20.06 Znanstvena poročila

20.15 Dalje, dalje!

21.45 Ponovitve

PETEK, 24. januarja:

18.30 TV v šoli: Halogeni

19.00 Pred potopom

20.06 Znanstvena poročila

20.15 O ameriški osvobodilni vojni

22.10 Tekmovanje za svetovni smučarski pokal: Ženski smuk

22.30 Ponovitve

TV Ljubljana

NEDELJA, 19. januarja:

9.35 Poročila

9.40 Svet v vojni

10.30 Otroška matineja

13.45 Poročila — Nedeljsko popoldne

17.50 Poročila

17.55 Robinson Crusoe

20.05 Odpisani, TV nadaljevanka

20.55 Peru: Na strehi sveta — III.

21.25 Športni pregled.

PONEDELJEK, 20. januarja:

18.10 Naši zbori: Črnomelj

18.45 Nega bolnika na domu

19.15 Barvna risanka

19.30 TV dnevnik

19.55 Sodobna oprema

20.05 D. Kiš: Leseni kovček Thomasa Woolfa, drama

21.35 Čista kri — mozaik kratkega filma

TOREK, 21. januarja:

17.45 H. Ch. Andersen: Deklica z vžigalicami

18.15 Nikogar ni doma

18.50 Ne prezirite: Studijska knjižnica na Ravnah

19.15 Barvna risanka

21.05 A. Ivanov: Sence izginjajo opoldne

22.15 TV dnevnik

SREDA, 22. januarja:

17.30 Viking Viki

SLIKA TEDNA

Francoska policija straži jugoslovansko letalo. Granata je udarila v okno letala (na sliki desno) in eksplodirala v trupu letala.

To je letalo DC-9 jugoslovanske letalske družbe JAT, ki ga je zadela v ponedeljek granata, izstreljena iz bazuke na pariškem letališču Orlyju. Atentat je bil namenjen na letalo izraelske družbe EA AL. JAT-ov DC-9 je bil hudo poškodovan.

V ŽENSKEM SMUKU ZMAGA AVSTRIJKE

GRINDELWALD. — Avstrijska smučarka Annemarie Pröll-Moser je zmagala v veleslalomu v četrtek, 9. januarja, potem ko so morali smuk, zaradi snežnega viharja preložiti na petek, pri katerem je bila prva spet ta izvanredno nadarjena smučarka, ki hiti od zmage do zmage. S to zmago si je kot prva v kombinaciji priborila še nadaljnjih 25 točk za svetovni pokal.

ZMAGA ITALIJANOV V VELESALOMU

ADELBODEN. — V ponedeljek so v tekmovanju za svetovni smučarski pokal v veleslalomu zanesljivo zmagali spet Italijani: 1. Piero Gros, 2. G. Thöni (oba Italija), 3. Werner Mattle (Švica), 4. Tomaž Hauser (Avstrija) itd. Klammer je bil šele 18.

Pri avstrijskih smučarjih se je

ponovno pokazala slaba stran v slalomu in veleslalomu.

Vrstni red v svetovnem pokalu: 1. Piero Gros (Italija, 120 točk), 2. Franz Klammer (119 točk), 3. Gustav Thöni (Italija, 90 točk), 4. Ingemar Stenmark (Švedska, 70 točk), itd.

Moščenica pri Bilčovsu

Na praznik Treh kraljev smo pokopali ob obilni udeležbi Janeza Lavriča. Rodil se je leta 1913 pri Podlogarju na Trebinji pri Št. Ilju, pozneje pa si je ustvaril lasten dom na Moščenici. Pogrebne obrede je opravil ob asistenci domačega župnika Poldeja Kassla ravnatelj Slovenske gimnazije dr. Pavle Zablaticnik (dva vnuka umrlega sta dijaka naše gimnazije).

Vdovi, hčerkam in njihovim družinam ter celotnemu sorodstvu izrekamo naše iskreno sožalje.

Slovenski ples letos izredno uspel

Slovenski ples resnično lahko prištevamo med najboljše tovrstne prireditve v Celovcu. To so potrdili številni obiskovalci, ki sem jih srečeval na plesu in jih povprašal o mnenju prireditve.

Dejansko se je tudi letošnji „Slovenski ples“ v prostorih Delavske zbornice v soboto, 11. januarja, uspešno uvrstili v sedaj že štiriindvajsetletno tradicijo in nudil številnemu občinstvu obilnega užitka ter prijetno sprostitve v dobro razpoloženi in veseli družbi prijateljev in znancev. V polni meri je potrdil večdesetletni sloves tega družabnega srečanja, ki vsako leto v

januarju povezuje vse naše kraje in doline Podjune, Roža in Zilje v glavnem mestu Koroške.

„Slovenski ples“ je bil prva leta in še pozneje povezan z bogatim kulturnim programom, pri katerem so nastopali znani slovenski umetniki-pevci (solisti) in pevski ansambli. Ker je Slovenski ples, kot že ime samo pove, v prvi vrsti namenjen plesu in družabnosti, so zadnja leta opustili umetniške programe, morda zaradi gotovih objektivnih in subjektivnih momentov, in se je omejil le na zabavno stran.

Za začetek plesnozabavne prireditve je dr. Jožko Buch pozdravil jugoslovanskega veleposlanika **Gustava Vlahova**, jugoslovanskega generalnega konzula **Bojana Lubeja** ter jugoslovanskega konzula **Milana Župančiča**, oba ansambla lahke glasbe: „Dobre znance“ s pevko Marjano Deržajevico in pevcem Bracom Korenom ter „Vesele Rožane“ s pevko Elviro Ogriso vo ter številno občinstvo. Na prireditvi smo videli še častne goste: dvornega svetnika prof. dr. Joška Tischlerja, kot zastopnika Narodnega sveta koroških Slovencev, odvetnika dr. Francija Zwitterja, kot zastopnika Zveze slov. organizacij, ki je bila pravzaprav tudi prireditelj tega vseslovenskega srečanja v Celovcu. Še posebej pa moram na tem mestu omeniti navzočnost nosilca KOROŠKE ENOTNE LISTE (KEL) dr. Pavla Apovnika.

Veselo razpoloženje, ki se je

Nova „Miss Koroška 1975“ je doma iz Labotske doline in se imenuje **Roswitha Pietschnig**. 19-letna lepotica je dekoraterka in bo zastopala našo deželo pri izboru za najlepšo Avstrijko v Kitzbühlu. Izvedenci pravijo, da ima lepa Korošica precej izgledov na zmago.

med nastopom obeh zabavnih ansamblov „Dobrih znancev“ in „Veselih Rožanov“, posebno hitro stopnjevalo, je potem prevladovalo do jutranjih ur. B. L.

WENGEN. — Izgleda, da naš koroški fant iz Brez (Fresach), od tedaj, ko se je nedavno ponesrečil znani švicarski smučar Roland Collombin, ni pravega nasprotnika, ki bi mu zapiral pot do zmag.

Klammer je brez dvoma specialist za smuk, saj je preteklo soboto v Wengenu kar za 3,5 sekunde pustil za seboj vse ostale konkurente. Po 1. 1969 je bil šele letos v Wengenu spet stari 4260 m dolgi smuk z višinsko razliko 1020 m, najdaljši med smuki, na katerih prirejajo tekme za svetovni pokal. Klammer pa je dosegel še drugi rekord na tej progi, saj je za 26 sekund izboljšal dosedanji rekord proge, ki ga je 1969 dosegel Karl Schranz.

„Veliki idealist Lovro Potočnik“

(Nadaljevanje s 4. strani)

zvezi in končno po Franciji, kjer je prišel v ujetništvo. Tam je povedal svojo zgodbo in se prijavil k borbem proti nacizmu. Odpustili so ga prednostno domov. Že v maju 1945 se je vrnil in takoj začel zbirati svoje nekdanje družbenike. Angleži Slovencem spet niso bili naklonjeni, dajali so potuho bivšim nacistom in otežkočili prosvetno delo. Obiskovalci slovenskih iger so bili domov grede napadeni. Ker so se branili, so bili obsojeni na prisilno delo. Treba je bilo spet samopomoči.

Lovro je začel delovati pri Slov. vestniku v Celovcu. Predvsem je skrbel za dopise s podeželja in

gledal, da je list ostal zanimiv, ljudski.

Po izpolnitvi starostne meje je Lovro dobil penzijo. Zanj pa naslednja leta niso bila leta pokoja, ampak plodovitega dela. Izvoljen je bil za predsednika slovenskega prosvetnega društva „Edinost“ v Pliberku. Navezal je žive stike s prosvetaši v Mežiški dolini. Začeli so živahno izmenjavo kulturne dejavnosti. Prevaljčani in Ravenčani so hodili v Pliberk igrati, naši pevci pa so pogostokrat tamkaj peli.

Lovro je pripravil tjakaj poučne izlete. Ko so Lovra začela tlačiti leta, si je našel vrednega naslednika. Seznanil ga je s svojimi znanici-pospeševalci in ga dobro vpeljal v delo. Še kratko pred smrtjo je sodeloval pri načrtu za zimsko kulturno delo.

Lovro je bil spoštovan tudi med nemško govorečimi Korošci. Bil je človek izravnave, je dejal župan na njegovem grobu.

SLALOM DOBIL STENMARK

WENGEN. — V soboto so tekmovali moški v slalomu, ki je veljal za svetovni smučarski pokal. Tekma je bila ves čas zanimiva. Novo zmago slavje Šveda Stenmarka je pokazalo, da ta mladi fant s seveda skoraj ne zna drugega kot zmagovati. **K temu je treba še dodati, da je Stenmark tekmoval na slovenskih smučeh tovarne ELAN.**

Rezultati: 1. Stenmark (Švedska), 2. Gros (Italija), 3. De Chiesa (Italija), 4. G. Thöni (Italija) ... Avstrijec Hansi Hinterseer je bil šele 10.

Ob tej priliki ne smemo pozabiti na 18-letnega Slovence **Bojana Križaja** iz Tržiča, ki je v močni konkurenci v wengenskem slalomu opozoril nase s svojim 12. mestom.

RUTAR CENTER, A-9141 Dobrla vas Eberndorf, telefon 0 42 36 - 381

RUTAR-CENTER

- ugodno dobavi
- in hitro na dom
- dostavi

P. b. b.